

Institutionen för ekonomi

Handledare: Gertrud Roos

Datum: 2004-05-26

Kandidatuppsats i Handelsrätt

Skuldsanering

Författare: Karin Persson

Sammanfattning

I samband med att Lagen om (1994:334) skuldsanering infördes öppnades möjligheten för svårt skuldsatta personer att inom en femårsperiod bli skuldfria.

I denna uppsats är avsikten att beskriva skuldsaneringslagen och vad som krävs för att erhålla skuldsanering. Vidare kommer den i huvudsak att belysa gäldenärens situation och hur lagen kommer till nytta för denne. För att få en aktuell syn på skuldsaneringslagen och dess tillämpning har några samtal gjorts i närområdet. Samtalen gjordes utifrån en samtalsguide och avsikten med samtalen var att få olika yrkesgruppers syn på tillämpningen av skuldsaneringslagen.

Tanken bakom lagen när den kom var att den skulle användas strikt och det skulle vara svårt att uppnå skuldsanering. Efterhand som lagen tillämpats har en praxis utvecklats och det som kom fram i mina samtal är, att det är lättare att få igenom skuldsanering idag än när lagen kom. Statistik ifrån KFM visar att år 2003 gick 38 % av de avslutade målen igenom med skuldsanering hos KFM, medan motsvarande siffra för år 2000 var 31 %. En anledning till detta kan vara att ansökningarna idag uppfyller lagens rekvisit på ett bättre sätt än de gjorde för några år sedan.

I en pågående utredning är förslaget att steg ett ska plockas bort p.g.a. att det uppfyller ingen egentlig funktion. Det har visat sig att borgenärerna mer eller mindre av rutin säger nej till skuldsanering i steg ett. Ett annat förslag i samma utredning är att KFM ska få befogenheten att besluta om tvingande skuldsanering. Rättsläget kommer förmodligen inte förändras om detta förslag går igenom eftersom TR idag i väldigt stor utsträckning följer resultatet i den utredning som KFM gjort. Möjligheten att överklaga till TR ska kvarstå.

En möjlighet att stärka gäldenärens position vore att införa en tvingande avrådningsplikt i samband med prövningen av krediter. Det skulle innebära att borgenärerna enligt lag blev skyldiga att skriftligt avråda en kredit som gäldenären inte har ekonomiska möjligheter att klara av.

Förkortningar som förekommer i arbetet

FbL	Folkbokföringslagen
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
KFM	Kronofogdemyndigheten
KkrL	Konsumentkreditlagen
KOV	Konsumentverket
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop	Proposition
RSV	Riksskatteverket (numera Skatteverket)
SSL	Skuldsaneringslagen
TR	Tingsrätten

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	2
1.1	Bakgrund.....	2
1.2	Problemformulering och syfte.....	3
1.3	Avgränsningar.....	4
1.4	Metod.....	4
1.5	Uppsatsens disposition.....	5
2	Skuldsaneringslagen.....	6
2.1	Vad innebär skuldsanering?.....	6
2.2	Vem kan få skuldsanering?.....	7
2.3	Rekvisit för lagens tillämpning.....	8
2.4	Fordringar som omfattas av skuldsaneringslagen.....	12
2.5	Fordringar som inte omfattas av skuldsaneringslagen.....	14
2.6	Villkor för fordringar som inte omfattas av skuldsaneringslagen.....	15
2.7	Några principer vid hantering av betalningsstocken.....	18
2.8	Innehåll och verkan av skuldsanering.....	20
2.9	Omprövning av skuldsanering.....	21
2.10	Förslag på kommande förändringar i skuldsaneringslagen.....	21
2.11	Sammanfattning.....	22
3	Praktiskt genomförande av skuldsanering.....	24
3.1	Inledande bestämmelser.....	24
3.2	Ansökan om frivillig skuldsanering.....	24
3.3	Ansökan om tvingande skuldsanering.....	25
3.4	Skuldsaneringens tre steg.....	25
3.5	Beräkning av förbehållsbelopp och betalningsutrymme.....	28
3.6	Aktuell statistik angående gäldenärens möjlighet att få skuldsanering.....	30
3.7	Utvärdering av skuldsaneringslagen.....	31
4	Analys.....	33
5	Slutsats.....	38
6	Källförteckning.....	39
Bilaga 1	Skatteverkets norm för normalbeloppet år 2003.....	43
Bilaga 2	Praktiska råd till gäldenären när betalningssvårigheter uppstår.....	44
Bilaga 3	Samtalsguide.....	46
Bilaga 4	Samtal med banktjänsteman Susanne Persson Kristianstad Sparbank.....	47
Bilaga 5	Samtal med skuldrådgivarna Anders Rooth och Elna Johannesson Kristianstad kommun.....	50
Bilaga 6	Samtal med teamledare Louise Pihl KFM i Skåne län.....	53
Bilaga 7	Samtal (och tidningsartikel) med Rolf G Larsson lagman vid Kristianstad tingsrätt.....	56
Bilaga 8	Statistik ifrån KFM.....	58

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Lagen träder ikraft efter en lång diskussion mellan de som var positiva till skuldsanering och de som var negativa till skuldsanering. De som var för lagstiftningen hävdade att många små kredittagare som skaffat sig skulder skulle härmed få möjlighet att bli av med dessa skulder inom en tidsperiod på fem år från det att beslutet trädde ikraft. Motståndarna till lagstiftningen hävdade däremot att lagen kunde leda till ett missbruk av krediter. Personer som behövde pengar skaffade sig okontrollerat nya skulder med målsättningen att ansöka om skuldsanering och därmed få sina skulder helt eller delvis avskrivna.

För att komma ifråga för skuldsanering gäller det att gäldenären är så skuldsatt att hans förmåga att betala sina skulder antingen är permanenta eller bedöms bestå under en överskådlig tid framöver. Enligt Lennander¹ bygger lagen på två gäldenärskategorier som råkat illa ut. Den ena är den s.k. kreditkonsumenten, dvs. konsumenten som tagit så stora krediter att han inte ens klarar att betala räntan på sina lån som följd av kreditmarknadens avreglering. Den andra kategorin är f.d. näringsidkare, dvs. enskilda personer som startat näringsverksamhet men av olika anledningar tvingats upphöra med verksamheten och därmed ådragit sig stora personliga skulder.

För de med förebilden att det skulle bli lätt att bli av med stora skulder har av Högsta domstolen (HD) fått lära sig att så inte blivit fallet. I Nytt Juridiskt Arkiv (NJA) 2001:601 behandlar HD ett mål där två makar skaffat sig stora personliga skulder i samband med en tidigare bedriven näringsverksamhet. Den ena makens skuldbörda uppgick till 11,7 miljoner kronor och den andre makens skulder uppgick till 19 miljoner kronor. I detta fall blev makarna inte beviljade skuldsanering trots deras stora skuldbörda. Att de tidigare bedrivit näringsverksamhet och att skulderna uppkommit i samband med denna verksamhet utgjorde inget hinder. Däremot anger HD i sitt domslut att skuldsättningen varit klart spekulativ genom de fastighets- och aktieaffärer de gjort. Detta borde makarna ha insett att detta låg klart över deras betalningsförmåga.

¹ Lennander, Skuldsanering för privatpersoner, JT 1990/91 s.234

Skuldsaneringslagen (SSL) anger tre olika steg för en möjlig sanering, där de två första stegen bygger på frivillig skuldsanering och det tredje bygger på tvingande skuldsanering. Det läggs stor vikt vid att gäldenären inledningsvis bjuder till själv för att försöka få till en uppgörelse med fordringsägarna.

Den mest effektiva hanteringen vore att gäldenären och hans borgenärer redan under det första steget träffar en överenskommelse. Praxis visar emellertid att många borgenärer inte är särskilt intresserade av att träffa frivilliga överenskommelser. Borgenärerna anger som skäl till detta att det saknas en hel del uppgifter i de ansökningar som kommer in, bl. a. uppgifter om vilken familjesituation som råder hos gäldenären, vilken realiserbar egendom han besitter eller hur boendeförhållanden egentligen ser ut. Ett avslag i steg ett leder i de flesta fall till att gäldenären ansöker om skuldsanering hos KFM i steg två. I andra fall innebär det att gäldenären ger upp sina försök till att rehabilitera sin ekonomi. Båda utvägarna leder till ökade kostnader för samhället. Förmodligen blir följden även icke önskade sociala effekter som i framtiden kan öka de ekonomiska samt de sociala kostnaderna för samtliga inblandade parter.

1.2 Problemformulering och syfte

Det problem som genomsyrar tillämpningen av SSL är svårigheten för gäldenären att få igenom frivillig skuldsanering i steg ett. Detta första steg bygger helt och hållet på att gäldenären själv ska komma överens med sina borgenärer om en frivillig uppgörelse. Gäldenären ska ta kontakt med samtliga borgenärer och presentera sin situation och samtidigt erbjuda borgenären någon form av uppgörelse på den skuldsituation som råder. Oerhört stora problem blir det för gäldenären när han inte har några pengar att erbjuda borgenären över huvud taget, vilket är en inte alltför ovanlig situation. Även om det skulle finnas ett litet betalningsutrymme, har det visat sig att det finns gäldenärer som i de allra värsta fallen kan ha upp till 70 st olika borgenärer². I denna situation är det omöjligt för gäldenären att få alla dessa att säga ja. Även om flertalet gäldenärer har betydligt färre borgenärer säger de ändå nej i de allra flesta fallen. En del borgenärer, framförallt finans- och inkassobolagen, är motståndare till skuldsaneringslagen och har som rutin att säga nej i steg ett.

Gäldenärens möjlighet att få en skuldsanering till stånd ligger i att ta den tvingande lagstiftning som finns till hjälp och skicka in en ansökan till kronofogdemyndigheten (KFM). KFM kan, om lagens rekvisit anses uppfyllda, besluta att skuldsanering ska ske. Borgenärerna

² Samtal med kommunens skuldrådgivare, se bilaga 5

kan överklaga KFM: s beslut till tingsrätten (TR). Gäldenärens sista möjlighet att få igenom en skuldsanering ligger hos TR. Ett beslut tagit i TR går att överklaga.

Ett skuldsaneringsärende som ska passera igenom alla instanser kan ta 2 – 3 år innan det slutgiltigt blir bestämt om gäldenären ska få skuldsanering eller ej. Sett ur ett gäldenärsperspektiv är detta till nackdel för gäldenären på grund av att skulderna växer under tiden ärendet behandlas och gäldenären blir ännu mer skuldtungd.

Utifrån ovanstående problemformulering är uppsatsens syfte att beskriva skuldsaneringslagen, vem som kan erhålla skuldsanering, hur lagen i sin nuvarande utformning kommer till nytta för gäldenären och om lagens tillämpning möjligtvis skulle kunna effektiviseras.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen avser att behandla skuldsanering ur ett svenskt perspektiv. Vidare avser uppsatsen att i första hand se på skuldsaneringslagens tillämpning ur gäldenärens perspektiv, dvs. hur gäldenären kan få en eventuell skuldsanering till stånd.

1.4 Metod

Uppsatsen är genomförd enligt en rättsdogmatisk metod, dvs en genomgång av lagstiftning, förarbeten, praxis och doktrin. Trots att det är en ny lagstiftning har det skrivits en hel del om lagen. På grund av den begränsade tid som står till förfogande för detta arbete har ett urval i rättskällorna gjorts.

Vad det gäller praxis har hovrätten (HovR) prövat och HD har medgett prövningstillstånd till ett förhållandevis stort antal mål. Detta har gjort att rättsläget har klarnat avseende olika delar i lagstiftningen och klara kriterier har växt fram för avgöranden när gäldenären ska erhålla skuldsanering.

För att ta reda på hur olika yrkesgrupper i Kristianstad kommun ställer sig till SSL har kontakt tagits med några utvalda personer. Personerna representerar en borgenär och kommunen representeras av kommunens skuldrådgivare. För att få KFM: s syn på skuldsaneringslagen har jag varit i kontakt med KFM i Skåne län. Det pågår dessutom sedan några år tillbaka en utredning om skuldsaneringslagen och eventuella förändringar som är aktuella att göra. För att få en inblick i detta arbete har jag varit i kontakt med lagman Rolf G Larsson vid Kristianstad

tingsrätt. Förslaget ska i sin slutgiltiga utformning presenteras för justitieministern den 10 augusti 2004.

Kontakten med ovanstående personer har skett via personliga besök eller via telefon. Vid samtalen användes en samtalsguide för att styra upp samtalen. Samtalsguiden skickades till respondenterna före samtalet för att de skulle ha möjlighet att förbereda sig. Utöver ett telefonsamtal med lagmannen ingår en artikel angående det utredningsuppdrag som pågår, publicerad i Kristianstadbladet.

1.5 Uppsatsens disposition

I kapitel två presenteras skuldsaneringslagen och dess viktigaste delar utifrån uppsatsens syfte. Kapitlet inleds med en presentation av vad skuldsanering innebär och vem som kan få det. Vidare presenteras dels vilka fordringar som omfattas av skuldsanering och dels vilka fordringar som inte omfattas av skuldsanering. Kapitlet fortsätter med några principer som tillämpas vid behandlingen av skulderna. Avslutningsvis presenteras innehåll och verkan av ett skuldsaneringsbeslut, villkoren för omprövning och några förslag på förändringar i gällande rätt som är under i diskussion i en pågående utredning.

I det tredje kapitlet presenteras de tre steg skuldsaneringsgäldenären kan gå igenom på sin väg mot skuldsanering. Kapitlet innehåll också aktuell statistik angående antalet skuldsaneringsansökning som kommer in till KFM och hur de behandlas.

Utöver presentationen utav de tre stegen finns en del av den information jag fått vid mina samtal med de olika respondenterna inskrivet. Utgångspunkten för samtalen finns i bilaga 3 och hela sammanställningen av samtalen finns i bilaga 4,5, och 6.

I kapitel fyra analyseras materialet i kapitel två och tre utifrån uppsatsen syfte. Utgångspunkten i analysen är skuldsaneringsprocessens tre olika steg och avslutningsvis finns några egna tankar kring beviljandet av krediter.

I femte kapitlet finns uppsatsens slutsatser.

Kapitel 2 Skuldsaneringslagen

2.1 Vad innebär skuldsanering?

Med skuldsanering avses enligt 2 § SSL att en fysisk person helt eller delvis befrias från betalningsansvaret för sina skulder. För att befrias helt eller delvis ifrån betalningsansvaret krävs att olika rekvisit är uppfyllda. Dessa rekvisit behandlas längre fram i kapitel två.

Förfarandet är uppdelat i tre olika steg där första och andra steget sker i form av frivillig skuldsanering ifrån gäldenärens sida medan det tredje och sista steget är tvingande utifrån beslut tagit av tingsrätten, 1 § SSL. Den frivilliga skuldsaneringen behandlas egentligen inte i SSL. Den bygger på en överenskommelse mellan de inblandade parterna, gäldenären och hans borgenärer. Kommunen är enligt 1 § SSL skyldig att inom ramen för socialtjänsten eller på annat sätt lämna råd och anvisningar till skuldsatta personer vid den frivilliga skuldsaneringen i steg ett. Lagen anger inte på vilket sätt kommunen ska organisera sin verksamhet. I vissa kommuner ingår budgetrådgivningsfrågor i konsumentrådgivningens arbetsuppgifter och i andra kommuner arbetar skuldrådgivarna inom socialtjänsten med rådgivningen.

I steg två fastställs den andra varianten av frivillig skuldsanering som beslutas av KFM. Beslut kan fattas av KFM endast om gäldenären och hans borgenärer är överens om detta. I annat fall lämnas ärendet vidare till TR som kan besluta om tvingande skuldsanering i steg tre. Tvingande skuldsanering är – i motsats till den frivilliga – inte en uppgörelse mellan gäldenären och hans borgenärer utan en skuldavveckling som sker genom tingsrättens beslut där borgenärernas inställning till skuldsanering är av underordnad betydelse.

Av 3 § SSL framgår att hänsyn inte behöver tas till föreskrifter om eftergifter eller nedsättning som framgår av annan författning när beslut om frivillig skuldsanering tas. Det innebär att eventuella hinder eller begränsningar som kan följa av annan lagstiftning inte gäller i detta sammanhang. Av samma paragraf framgår också att en borgenär får, utan hinder av föreskrifter i annan författning, godta ett förslag om frivillig skuldsanering enligt denna lag. Motsvarande regel finns inte för tvingande skuldsanering eftersom borgenärernas inställning formellt saknar betydelse i detta skede. Här är det domstolen som bestämmer om man ska få skuldsanering eller ej.

I kapitel 3 kommer de tre olika stegen att behandlas mera ingående och där kommer aktuellt material ifrån bl.a. skuldrådgivarna i Kristianstad kommun och en pågående utredning av lagman Rolf G Larsson att presenteras.

2.2 Vem kan få skuldsanering?

För att skuldsaneringslagen enligt 4 § SSL ska vara tillämplig ska det vara fråga om en fysisk person, folkbokförd i Sverige och med hemvist här. I förarbetena till lagen övervägdes om näringsidkare skulle kunna omfattas av lagen³. När lagen trädde ikraft 1 juli 1994 omfattades inte näringsidkare av lagen på grund av de svåra gränsdragningsproblem som skulle kunna uppstå. En utredning tillsattes och i propositionen⁴ som lades fram uttrycks det som att näringsverksamheten ska ha karaktären av ”extraknäck”. Den 1 september 1996 trädde lagändringen (Lag 1996:780) i kraft och gav upphov till 4a § SSL, vilken innebär att näringsidkare som uppfyller reglerna i 4 § punkterna 1 och 2 samt bedriver näringsverksamhet av ringa omfattning och av enkel beskaffenhet kan bli aktuella för skuldsanering.

I förarbetena⁵ till 4a § SSL anges att före detta näringsidkare kan erhålla skuldsanering även om skulderna härrör sig ifrån tidigare näringsverksamhet. En gäldenär får inte var belagd med näringsförbud enligt lagen (1986:436) om näringsförbud eller tidigare ha beviljats skuldsanering, såvida inte synnerliga skäl föreligger enligt 5 § SSL.

Vidare krävs det att gäldenären är på obestånd och är så skuldsatt att det inte är rimligt att han inom överskådlig tid kan betala sina skulder utifrån de personliga och ekonomiska förhållanden som råder, 4 § SSL. Vid tillämpning av 4 § 2 p SSL skall särskilt enligt 4 § 3 st SSL beaktas skuldernas ålder, omständigheterna vid deras tillkomst, de ansträngningar som gäldenären har gjort för att reda upp sina skuldförpliktelser med borgenärerna vid handläggningen av skuldsaneringsärendet.

Nedan behandlas närmare dels begreppet hemvist och folkbokföring och dels de rekvisit som måste vara uppfyllda enligt 4 § SSL punkterna 1 och 2 samt stycke 3, dvs. kvalificerad insolvens, allmän skälighet och lojalitet.

³ Prop. 1993/94:123 s.196

⁴ Prop1995/96:5 s.3

⁵ Prop. 1993/94:123 s.89

2.3 Rekvisit för lagens tillämpning

Nedan följer en genomgång av några rekvisit som måste vara uppfyllda för att SSL ska vara tillämplig.

Hemvist och folkbokföring

Med hemvist⁶ avses den som har fast anknytning till Sverige och som inte endast tillfälligt vistas här. Däremot krävs inte svenskt medborgarskap⁷. Är gäldenären folkbokförd i Sverige anses han ha sin hemvist här men för att bli folkbokförd i Sverige behöver personen inte vara stadigvarande bosatt i landet⁸.

Beträffande folkbokföring gäller folkbokföringslagen (1991:481) (FbL). I den lagen regleras att den som efter inflyttning under sin normala livsföring kommer att tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvila) i landet under minst 1 år skall folkbokföras, 3 § 1 st 1 m FbL. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet skall folkbokföras om övriga villkor för hemvist är uppfyllda, 3 § 1 st 2 m FbL. En utlänning (=medborgare utanför EU) utan uppehållstillstånd skall inte folkbokföras i Sverige om inte synnerliga skäl föreligger, 4 § Utlänningslagen (1989:529). Dessutom krävs enligt 5 § Utlänningslagen att personen har arbetstillstånd för att arbeta i Sverige om inte vederbörande har permanent uppehållstillstånd.

EU-medborgare får vistas i annat EU-land utan uppehållstillstånd i 3 månader⁹. Därefter bör ansökan göras på något av migrationsverkets kontor. Arbetstillstånd behövs däremot inte. Medborgaren har rätt att börja arbeta innan uppehållstillståndet är klart. När personen har vistats i Sverige under minst ett år (se ovan) föreligger möjlighet för folkbokföring och därmed träder svensk lagstiftning i kraft.

Kvalificerad insolvens

Obestånd (=insolvens) råder när gäldenären inte kan betala sina skulder allteftersom de förfaller, och att denna oförmåga inte endast är tillfällig. För att klargöra att det måste göras en långsiktig bedömning av gäldenärens betalningsoförmåga, har det i lagtexten uttryckligen sagts att gäldenären ska vara ”så skuldsatt att han inte kan antas ha förmåga att betala sina

⁶ Hellner – Mellqvist, Skuldsaneringslagen – en kommentar, 2000, s.58

⁷ Ny juridik s.16

⁸ Hellner a.a. s.58

⁹ www.migrationsverket.se

skulder inom överskådlig tid”, 4 § p 1 SSL. Denna formulering i lagtexten utgör det som lagstiftaren i lagförarbetet¹⁰ har kallat ett kvalificerat insolvensrekvisit.

Dessutom skall enligt 4 § 3 st SSL hänsyn tas till bl a. skuldernas ålder, hur de uppkommit och de ansträngningar gäldenären gjort för att fullgöra sina förpliktelser med sina borgenärer.

Avseende tidsaspekten finns det ingen exakt angiven tid som bedömningen grundar sig på. Omständigheterna i det enskilda fallet som t ex gäldenärernas ålder och förvärvsförmåga kan vara av avgörande betydelse. Likaså vill den svenska lagstiftaren inte fastställa en viss storlek på gäldenärernas skuldbörda¹¹ för att skuldsanering ska bli aktuell. Det kvalificerade insolvenskriteriet torde dock normalt innebära att en nettoskuldbörda som inte uppgår till mer än ett par hundra tusen kronor för en person med fast och regelbunden inkomst är för liten för att skuldsanering ska komma i fråga. Med nettoskuldbörda¹² i det här sammanhanget avses den återstående skuldbördan efter det att gäldenären har realiserat all egendom som han och hans familj inte är i oundgängligt behov av.

Det kvalificerade insolvenskriteriet innebär också att gäldenären försöker maximera sin inkomst. Det innebär att prognosen som görs över gäldenärens betalningsoförmåga skall bygga på att han jobbar heltid i ett arbete som motsvarar hans utbildning även om så inte är fallet. Undantag kan göras om medicinska och tungt vägande sociala skäl som icke-konjunktursbetingad arbetslöshet föreligger¹³.

I förarbetena till lagen¹⁴ anges att skuldsanering inte kan beviljas när gäldenären är arbetslös. I samband med arbetslöshet är det omöjligt att göra en kvalificerad insolvensbedömning som sträcker sig långt fram i tiden. Vid bedömningen förutsätts att gäldenären inom en inte allt för lång framskriden tid ska erhålla ett jobb.

I NJA 1997 s.229 behandlas i HD ett ärende med en skuld på nettoskuld på 108 000 kr där gäldenären nu saknade särskild försörjningsbörda och hade fast nettoinkomst på 10 000 kr per månad. I TR och HovR hade gäldenären fått avslag på sin skuldsaneringsansökan, men i HD bifölls den. Främsta anledningen till det var ett läkarintyg där det framgick att gäldenären på grund av sjukdom hade varaktigt nedsatt arbetsförmåga som gjorde att hon inte kunde betala

¹⁰ Prop. 1993/94:123 s.197

¹¹ Prop. 1993/94:123 s.92

¹² Hellner – Mellqvist a.a. s.63, Rosén, Allmänna villkor för skuldsanering, SvJT 1998 s.152

¹³ Rosén a.a. s.152

¹⁴ Prop. 1993/94:123 s.92

sin skuld inom överskådlig tid och därmed förelåg kvalificerad insolvens. I NJA 1996 s.548 rådde en liknande situation där en kvinnlig sjukpensionär med en något större nettoskuldbörda, 174 971 kr, och med en inkomst på 7 489 kr per månad i HD fick skuldsanering. Vid bedömningen i HD ansågs det att hennes ekonomiska och personliga förhållanden i kombination med hennes begränsade inkomst som sjukpensionär var grund för att kvalificerad insolvens förelåg.

Allmän skälighetsbedömning

Ytterligare ett rekvisit som måste vara uppfyllt för att skuldsanering ska bli aktuell, är att det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden, 4 § 1 st 2 p SSL. Det är viktigt att framhålla att skälighetsbedömningen skall vara allmän, dvs. det skall vara en totalbedömning. I 4 § 3 st SSL nämns vissa omständigheter som särskilt skall beaktas vid skälighetsbedömningen.

En omständighet som särskilt beaktas vid prövningen om det allmänna skälighetsrekvisitet föreligger är skuldernas ålder. Skulderna bör vara mer än 3 – 4 år för att skuldsanering ska komma ifråga. I rättsfallet NJA 1997 s.341 hade gäldenären i samband med ett fastighetsköp tillsammans med sin före detta make skuldsatt sig med ca 1.3 miljoner kr för fastigheten och med ca 125 000 kr för ett borgensåtagande för sin före detta makes aktiebolag. Enligt borgenärerna uppkom skulderna i tidsintervallet 1988 – 1991. Betalningssvårigheter uppkom 1992 och 1993 lyckades de sälja fastigheten till underpris, 700 000 kr. När gäldenärens ansökan om skuldsanering behandlades av TR 1995, avslog de ansökan på grund av att gäldenären inte haft skulden tillräckligt länge. HovR var av samma uppfattning medan HD biföll ansökan. De ansåg att tidpunkten för överskuldssättningen uppstått 1992 och därefter bör det räcka med en tid av tre år innan skulderna kan omfattas av en skuldsanering.

Vidare prövas omständigheterna vid skuldernas tillkomst. Här avses inte innehållet i skulderna utan hur och varför en skuld har uppkommit. Har skulderna uppstått i samband med ”onödig lyxkonsumtion” kan detta vara en omständighet som talar mot skuldsanering¹⁵. Det samma gäller om gäldenären skuldsatt sig i betydande omfattning alldeles innan han ansöker om skuldsanering¹⁶. Om skulderna däremot har uppstått i samband med ett misslyckat försök att starta en näringsverksamhet kan det vara en omständighet som talar för skuldsanering.

¹⁵ Rosén, a.a. s.154

¹⁶ Hellner – Mellqvist a.a. s.78

Det får dock ej vara verksamheter startade med spekulationsyfte enligt HD. I NJA 2001 s.601 diskuteras ett par som tidigare drev verksamhet på fastighets- och aktiemarknaden. Mannens skulder uppgick till 19 miljoner kronor hans månadsinkomst var 17 000 kr medan hustruns skulder uppgick till 11,7 miljoner kronor och månadsinkomsten till 4 000 kr. I mars 1998 godtog KFM deras ansökan om skuldsanering medan flera borgenärer motsatte sig. Ansökan lämnades vidare till TR och de avslog ansökan med motiveringen att deras näringsverksamhet till stor del byggd på spekulationer om framtida värdeökning på fastighets- och värdepappersmarknaden. Dessutom borde paret ha förstått att de inte skulle klara av att betala de höga skuldbeloppen. Paret överklagade till HovR och HovR konstaterade att paret var kvalificerat insolvent enligt 4 § 1 st p 1 SSL, men att skuldsanering inte kunde anses skäligt med hänsyn till deras personliga och ekonomiska förhållanden, 4 § 1 st p 2 SSL. Ärendet gick vidare till HD och HD menar att anledningen till skulderna bygger på en mindre lyckad näringsverksamhet som i sig inte utgör något hinder för att skuldsanering ska kunna beviljas. Däremot menar HD att omständigheterna vid skuldernas tillkomst, 4 § 3 st SSL, innehållit klart spekulativa inslag med ett högt risktagande och paret har tagit krediter som långt överstigit betalningsförmågan. Därmed anser HD i sin dom att de personliga och ekonomiska förhållandena inte är sådana att skuldsanering ska medges.

Skadeståndsfordringar mot en gäldenär har diskuterats i förarbetena¹⁷. Här skiljs det på två olika slag av skadestånd. När det gäller skadestånd i kontraktsförhållanden ses de fordringarna som vilken fordring som helst ställd mot gäldenären. Exempelvis kan det gälla skadestånd av äldre datum där gäldenären fullgjort en del av sin betalningsförpliktelse eller där skadeståndet utgör endast en mindre del av gäldenärens samtliga skulder.

Vad som vållat särskilda överväganden är utomobligatoriska skadestånd och i synnerhet de som uppstått på grund av brott. Det vore stötande om den som har dömts för allvarlig brottslighet t ex våldtäkt eller ekonomiska brott, och i samband med det ålagts att betala skadestånd skulle få detta skadestånd nedsatt genom skuldsanering.

En situation som kan uppträda är när en gäldenär själv är utblottad men hans maka eller sambo äger betydande tillgångar. Den allmänna skälighetsbedömningen bör medföra att skuldsanering inte beviljas, oavsett om det är fråga om en medvetet planerad skevhet eller inte¹⁸.

¹⁷ Prop. 1993/94:123 s.101 f.

¹⁸ Ny juridik s.18

Spekulationer om framtida arv bör inte tillmätas någon relevans, såvida det inte rör sig om mycket närliggande och uppenbara förhållanden¹⁹. Om gäldenären efter beslut om skuldsanering erhåller ett arv, en lotterivinst eller på annat sätt får ökade tillgångar kan det leda till en omprövning av beslutet enligt 27 § 1 st. 5 p. SSL.

Lojalitetskriteriet

Det krävs att gäldenären visar lojalitet genom att göra allt som går att göra för att försöka reda ut den skuldsituation han befinner sig, 4 § 3 st SSL.

Av förarbetet²⁰ till lagen framgår att, det är av avgörande betydelse för om skuldsaneringen ska gå igenom eller inte, om gäldenären själv på olika sätt försökt reda ut de ekonomiska problemen. Har gäldenären t ex aktivt försökt att hålla sig undan krav ifrån borgenärerna, överlåtit egendom på närstående eller på något annat illojalt sätt försökt att ”skydda sig” mot betalningskrav, talar detta emot att han ska få skuldsanering.

Den ena sidan av lojalitetskriteriet innebär ett krav på att gäldenären ska ta initiativ och aktivt medverka under utredningen av skuldsaneringsärendet. Den andra sidan av lojalitetskriteriet är den lojalitet som gäldenären har visat sina borgenärer²¹.

2:4 Fordringar som omfattas av skuldsaneringslagen

Enligt 6 § 1 st SSL omfattar en skuldsanering, om inte annat föreskrivs i lagen, alla fordringar på pengar mot gäldenären som har uppkommit före den dag då beslut meddelas av KFM enligt 13 § 2 st SSL att skuldsanering ska inledas, om inte annat skrivs i skuldsaneringslagen enligt 6 § 3 st SSL.

Alla slag av penningsskulder omfattas²². Vilken valuta penningsskulden är uttryckt i har ingen betydelse. Fordringar på annat än pengar kan däremot inte bli föremål för skuldsanering.

Huvudregeln knyter an till tidpunkten då KFM beslutar att skuldsanering ska inledas. Även skulder som har uppkommit efter det att gäldenären har ansökt om skuldsanering men innan KFM har beslutat om att skuldsanering ska inledas, omfattas alltså av skuldsanering.

Ex Gäldenären har ansökt om skuldsanering den 7 maj 2002 hos KFM efter ett misslyckat försök att själv nå en uppgörelse med borgenärerna. KFM tog beslut om att skuldsanering

¹⁹ Prop. 1993/94:123 s.102

²⁰ Prop. 1993/94:123 s. 98

²¹ Rosén, a.a. s.156

²² Hellner – Mellqvist a.a. s.106

skulle inledas den 15 oktober 2002. Detta innebär i praktiken att alla skulder som uppkommer t o m den 14 oktober 2002 omfattas av skuldsaneringen, medan de som uppkommer den 15 oktober 2002 och framåt inte omfattas.

Det är alltså tidpunkten för fordrans uppkomst²³ som är avgörande för om fordran ska omfattas av skuldsanering eller inte. Beträffande privaträttsliga fordringar som grundar sig på avtal eller ett ensidigt åtagande är det den dag avtalet träffades eller åtagandet gjordes som är avgörande. Det som kan vara svårare att bestämma är t ex vilken bestämd dag ett regresskrav med anledning av ett borgensåtagande uppkom.

Även fordringar på skatter och allmänna avgifter kan vara svåra att fastställa datum på. I förarbetena till lagen²⁴ hänvisas till 6 § 2 st SSL där det anges att en fordran som inte är till beloppet fastställd inte ska ingå i skuldsaneringen. Detsamma gäller fordringar som inte har förfallit till betalning vid tidpunkten för skuldsaneringens inledning.

KFM eller TR kan bestämma, med hjälp av den undantagsregel som finns i 6 § 1 st 3 m SSL, att skuldsanering i ett givet fall skall inskränkas till att avse endast de skulder som har uppkommit före en viss dag som ligger tidigare än den dag då beslut fattades om att inleda skuldsanering²⁵. Denna regel tillämpas t ex när skuldsaneringen föregåtts av en konkurs. I samband med konkursen kan en f d näringsidkare ha ådragit sig stora personliga skulder som han inte kan betala. Skuldsaneringen kommer att omfatta de skulder som kvarstår efter konkursen, medan alla skulder som uppkommit efter fristdagen hamnar utanför skuldsaneringen.

Ex. Låt oss säga att Sven (f d näringsidkare) efter ett misslyckat försök att driva en enskild näringsverksamhet drabbades av stora personliga skulder. Företaget gick i konkurs den 13 mars 2001 och efter egna försök att få skuldsanering till stånd, beslutade TR den 15 juni 2002 om att skuldsanering skulle inledas. Enligt det undantag som anges i huvudregeln i 6 § 1 st 3 m SSL kan skuldsanering bestämmas till en dag som ligger tidigare än den dag då beslut fattades om att skuldsanering skulle inledas. I detta exempel innebär det att alla skulder som uppkommit t o m den 13 mars 2001 omfattas av skuldsaneringen och de skulder som uppkommit den 14 mars 2001 eller senare står utanför skuldsaneringen.

²³ Hellner – Mellqvist a.a. s.110 f

²⁴ Prop. 1993/94:123 s.118

²⁵ Hellner – Mellqvist a.a. s.108

Statliga studielån omfattas i den mån de är förfallna till betalning den dag det bestäms att skuldsanering ska inledas, se vidare avsnitt 2.6, villkorade fordringar.

I 7 § SSL anges, att alla fordringar som enligt 6 § SSL ska ingå i skuldsaneringen skall ha samma rätt (=likabehandlingsprincipen) se avsnitt 2.7. Dock får en fordran ges sämre rätt om borgenären samtycker till det²⁶. En fordran på ett mindre belopp får ges full betalning om det anses skäligt med hänsyn till omfattningen av skulden och omständigheterna i övrigt.

Vid en skuldsanering skall enligt 8 § SSL första stycket bestämmas vilka fordringar enligt 6 § SSL som skall omfattas av skuldsaneringen och vad som ska gälla för dem enligt 7 § SSL, vilket belopp som skall fördelas mellan borgenärerna och en betalningsplan. Den betalningsplan som bestäms ska gälla i fem år om det inte föreligger särskilda skäl²⁷.

2.5 Fordringar som inte omfattas av skuldsaneringslagen

6 § SSL anger också en hel del undantag ifrån när skuldsanering får införas. Vid skuldsanering av en fordran, enligt 6 § 1 st. SSL, som är beroende av villkor, inte är fastställd till ett visst belopp och inte har förfallit till betalning, skall inte omfattas av SSL. Vid en sådan fordran får borgenären utan hinder av föreskrifter i annan författning bevilja anstånd med betalningen under den tid betalningsplanen enligt 8 § SSL löper.

Vidare finns det i 6 § SSL uppräknat ytterligare en rad fordringar som inte omfattas av SSL. Dessa är

1. en fordran på familjerättsligt underhåll
2. fordran för vilken borgenären har panträtt eller annan förmånsrätt enligt 6 eller 7 § förmånsrättslagen (1970:979) eller retentionsrätt, till den del säkerheten räcker till betalning av fordran
3. en fordran för vilken borgenären, innan beslut om att inleda skuldsanering har meddelats, har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen, avseende egendom som tagits i anspråk vid verkställigheten
4. en fordran som inte är förfallen till betalning och som är beroende av att en borgenär tillhandahåller en motprestation eller
5. en fordran som är tvistig.

²⁶ Prop. 1993/94:123 s.141f och 201 f.

²⁷ Mellqvist, Praxis i skuldsaneringsärenden, SvJT 1998 s.150

Jag diskuterar nedan i avsnitt 2:6 dessa fordringar mer ingående.

2.6 Villkor för fordringar som inte omfattas av skuldsaneringslagen

Av de fordringar som inte omfattas av SSL har jag valt att mer ingående ta upp bl a. villkorade fordringar med borgensåtagande p g a de olika effekter de kan få på gäldenären. Däremot är t ex familjerättsliga underhåll och tvistiga fordringar tydligare bestämda till sitt innehåll, varför jag har valt att ta upp dem ytterst kortfattat.

Villkorade fordringar enligt 6 § 2 st SSL

För villkorade fordringar är huvudregeln att dessa inte skall omfattas av skuldsanering. Ett villkor kan dock ibland ha den innebörden att en fordran inte har uppkommit innan en viss händelse har inträffat och en sådan fordran kommer då inte att omfattas av skuldsanering, 6 § 2 st SSL. Mellan dessa olika kategorier av villkor finns en rad situationer som är så komplicerade eller så svåröverblickbara att det är svårt att fastställa om en fordran har uppkommit eller inte. Det har därför införts en möjlighet att i varje enskilt fall bestämma att en sådan fordran inte skall ingå i skuldsaneringen.

Som exempel på fordringar som är beroende av villkor kan nämnas borgen. I förarbetena till lagen²⁸ har det uttryckligen slagits fast att det inte är aktuellt att på något sätt undanta eller särbehandla fordringar som är förenade med säkerhet i form av borgen. Har borgensansvaret infriats innan skuldsaneringen inleddes omfattas regressansvaret av skuldsaneringen enligt regeln i 6 § 1 st SSL. En person som gått i borgen (borgensman) för en skuldsatt person har i normalfallet regressrätt mot låntagaren beträffande de skulder han fått betala för dennes räkning. Av 26 § 2 st. SSL framgår att borgensmannen, i de fall gäldenären erhållit skuldsanering och inte längre är skyldig att betala, kan bli tvungen att prestera till borgenären²⁹. Om borgenären kräver borgensmannen så måste han betala. En borgensman som infriat sitt löfte har i normalfallet rätt att kräva gäldenären regressvis. Av 26 § 1 st. SSL kan med viss svårighet utläsas att borgensmannen inte har rätt att kräva gäldenären. I denna mening läggs betoningen på att *gäldenären* befrias ifrån ansvaret för betalningen av de skulder som ingår i skuldsaneringsbeslutet följer att även borgensmannens regress är

²⁸ Prop. 1993/94:123 s.133f.

²⁹ Ingvarsson, Den som går i sorgen går i sorgen – skuldsaneringslagen aktualiserar gammalt ordspråk, JT 1994/95 s.1123

utesluten³⁰. Utan denna regel skulle de önskade effekterna av skuldsaneringsbeslutet kunna utebli och gäldenären hade på sikt ändå blivit tvungen att betala skulden.

Om skuldsaneringsgäldenären är borgensman har borgenären ett anspråk mot honom som är villkorat av att huvudgäldenären brister i sina skyldigheter gentemot borgenären. I sådana fall får det bestämmas om borgenärens villkorade fordran skall omfattas av skuldsanering eller inte³¹.

I vissa fall är gäldenären solidariskt betalningsansvarig³² med en annan person. Detta innebär t ex om två makar svarar solidariskt för ett lån och den ene får skuldsanering så får den andra betala desto mer på lånet. Den som betalar mer än hälften av skulden har därefter ingen möjlighet att kräva tillbaka något från maken som fått sina skulder sanerade.

Fordringar som ännu inte är fastställda till beloppet ska inte ingå i skuldsaneringsförfarandet. Exempel på detta kan vara skadeståndsfordringar. Motiveringen till detta är att det i många fall råder stor osäkerhet om vilket belopp fordringen kan komma att uppgå till och även när den slutgiltigt kommer att fastställas. Samma sak gäller för skattefordringar, dvs. beloppet är inte fastställt och de har inte förfallit till betalning.

En annan typ av fordringar som inte ingår är fordringar som ännu inte är förfallna till betalning, t ex återbetalning av studielån³³. Förpliktelsen att betala tillbaka är utformad så att fordringen förfaller i olika poster, varav flera poster vid tidpunkten för inledandet av skuldsanering ännu inte har förfallit. Poster som redan är förfallna då skuldsaneringsförfarandet inleds behandlas enligt huvudregeln, dvs. de omfattas av skuldsanering. För poster som förfaller i framtiden ska med stöd av regeln inte omfattas. Detta har HD behandlat i NJA 1997 s.717. I inledningsskedet av ärendet ville TR att även en icke förfallen studieskuld skulle omfattas av skuldsaneringen på grund av SSL: s rehabiliterande syfte. Propositionens uttalande³⁴ om förfallna delar av studielån är, att de alltid ska omfattas av skuldsanering. Däremot bör det ske en prövning i varje enskilt fall i vilken utsträckning en icke förfallen skuld ska ingå. Huvudlinjen är, att i de allra flesta fall utnyttja möjligheten att

³⁰ Ingvarsson, a.a. s.1123

³¹ Ny juridik s.22

³² KOV, Budgetrådgivning för skuldsatta, s.111

³³ Prop.1993/94:123 s.119f.

³⁴ Prop.1993/94:123 s.119f.

undanta den del av studielånet som förfaller i framtiden från skuldsanering. HovR och sedermera också HD gick på propositionens linje och ändrade på TR beslut vilket medförde att den icke förfallna studieskulden inte omfattades av skuldsaneringen.

Villkorade fordringar enligt 6 § 3st SSL

Familjerättsliga underhåll

Familjerättsliga underhåll omfattas inte av skuldsanering. Det som avses främst är underhållsbidrag enligt äktenskapsbalken eller föräldrabalken oavsett om sådant underhåll utgår på grund av dom eller avtal. Detta gäller oavsett om fordringarna är förfallna eller inte³⁵.

Fordringar med panträtt

SSL gäller inte för fordringar som är förenade med panträtt till den del säkerheten räcker till betalning av fordringen. All panträtt, såväl i fast som i lös egendom, omfattas av regeln. Detta innebär att en pantborgenärs eventuella restfordran, dvs. den del av fordringen som överstiger vad pantsäkerheten har inbringat eller kommer att inbringa vid en försäljning, omfattas av en skuldsanering³⁶.

Det är endast då panten utgör gäldenärens bostad³⁷ som det i vissa fall kan finnas anledning att låta gäldenären behålla den pantsatta egendomen. Egentligen bör en bostadsfastighet följas av samma regler, dvs. att den bör säljas innan skuldsaneringsförfarandet inleds. I många fall kan dock sociala och även ekonomiska skäl tala för att gäldenären får bo kvar i sin ägda bostad även efter en skuldsanering. I dessa fall skall ett värde sättas på bostaden på t ex grundval av ett värderingsintyg. Genom detta intyg bestäms hur stor del av pantborgenärens fordran som täcks av panten. Den överskjutande delen av fordringen omfattas av skuldsanering.

Förmånsrätt på grund av utmätning eller betalningssäkring

Om en borgenär före KFM:s beslut att inleda skuldsanering har fått förmånsrätt enligt 8 § förmånsrättslagen för sin fordran till följd av utmätning eller betalningssäkring, ska denna inte ingå i skuldsaneringsbeslutet. Uttrycket ”såvitt avser egendom som har tagits i anspråk” följer av utsökningsbalkens terminologi att egendomen i fråga skall ha identifierats. Något

³⁵ Ny juridik s.24f.

³⁶ Ny juridik s.24f

³⁷ Ny juridik s.24f

säkerställande av utmätningen³⁸, dvs. fysiskt omhändertagande av ifrågavarande gods, krävs inte för att egendomen skall kunna sägas vara tagen i anspråk.

Ömsesidiga fordringsförhållanden

Fordringar där borgenären tillhandahåller gäldenären en motprestation även i framtiden omfattas inte av skuldsanering. Detta gäller till den del fordran inte är förfallen till betalning. Förfallen del omfattas av skuldsanering enligt huvudregeln. Till denna kategori av fordringar kan nämnas hyresfordringar³⁹ av olika slag, t ex leasing av bilar och hyra av bostad.

Twistiga fordringar

En fordran som gäldenären bestrider omfattas inte av skuldsanering oavsett på vilken grund den bestrids. Det ankommer inte på KFM eller TR att fastställa om det föreligger ett fordringsförhållande eller inte. I de fall gäldenären bestrider ett krav och gör en motfordran gällande får det avgöras enligt civilrättsliga regler om den är kvittningsskild⁴⁰.

2.7 Några principer vid hanteringen av betalningsstocken

Det finns några principer som alltid nämns när det gäller hur olika skulder ska behandlas. Den viktigaste är likabehandlingsprincipen. Även principen för solidariskt betalningsansvar anses viktig bl a med tanke på hur de fordringar ska behandlas när det finns mer än en som är ansvarig.

Likabehandlingsprincipen

Likabehandlingen innebär att samtliga fordringar som omfattas av en skuldsanering i princip har "lika rätt" enligt 7 § 1 st SSL. Detta gäller såväl tvingande som frivillig skuldsanering enligt lagen. Från denna huvudregel ges vissa möjligheter till undantag. En borgenär kan medge att hans fordran får sämre rätt än övriga fordringar, 7 § 1 st 1 p SSL. Detta måste ske i form av ett uttryckligt medgivande ifrån den berörde borgenären.

KFM eller domstolen kan även bestämma att en borgenär med en mindre fordran ges full utdelning i skuldsaneringsförfarandet trots att övriga borgenärer får sina fordringar

³⁸ Ny juridik s.26

³⁹ Ny juridik s.27

⁴⁰ Hellner – Mellqvist, a.a. s.233

nedskrivna, 7 § 2 st 2 p SSL. Det måste dock röra sig om mycket små belopp. Ett riktmärke har angivits till fordringar på upp till 1 000 kr⁴¹.

Principen om solidariskt betalningsansvar

I fråga om solidariskt betalningsansvar återfinns ingen särskild lagregel eller något speciellt uttalande i förarbetena om detta. Med solidariskt ansvar menas att alla parter bär gemensamt ansvar för hela den uppkomna skulden. Principen om solidariskt betalningsansvar följer generellt av 2 § Lagen om (1936:81) Skuldebrev och gäller hela förmögenhetsrätten.

Trots att det inte finns någon särskild lagregel om just detta, eller kanske just därför, finns det ett rättsfall som tar upp det solidariska betalningsansvarets ställning inom skuldsaneringsrätten. I rättsfallet NJA 1997 s.364 behandlas två makar som sökte om skuldsanering hos KFM. Makarna var solidariskt ansvariga för merparten av skulderna. Förutsättningarna för skuldsanering var uppfyllda och två förslag till skuldsanering gjordes upp. En av makarnas gemensamma borgenär motsatte sig förslaget och ärendet lämnades vidare till TR.

TR ansåg att det för att fastställa vardera makens nettoskuldbörda fick antas att de gemensamma skulderna i respektive betalningsplan skulle upptas med halva beloppet. Nordbanken motsatte sig beslutet och yrkade att de gemensamma skulderna skulle tas upp till hela sitt belopp i vardera betalningsplanen. Grunden var att skuldsaneringen i annat fall skulle innebära ett upphävande av det solidariska ansvaret. Andra borgenärer bestred yrkandet och hävdade att Nordbankens förslag innebar att de gemensamma skulderna därigenom skulle ge Nordbanken en större andel av makarnas betalningsutrymme än vad likabehandlingsprincipen motiverar. HovR gick på Nordbankens linje och instämde i att det solidariska ansvaret måste skyddas och detta ska ske genom att skuldernas tas upp till hela sitt belopp i vardera betalningsplanen. Vidare uttalade HovR att ett sådant resonemang som Nordbanken har strider inte med likabehandlingsprincipen. Efter överklagande ifrån några borgenärer fastställde HD hovrättens beslut. HD kommenterade över huvud taget inte likabehandlingsprincipen.

⁴¹ Prop. 1993/94:123 s.141 f. och 204 f.

Av ovanstående rättsfall framgår att det solidariska betalningsansvaret ska uppgå till hela dess nominella belopp hos var och en av gäldenärerna under förutsättning att de är solidariskt ansvariga för skulden⁴².

2.8 Innehåll och verkan av skuldsaneringsbeslutet

Inledningsvis ska det klart framgå enligt 6, 7 och 8 §§ SSL vilka fordringar som skall ingå i skuldsaneringen. Det ska alltså klart framgå om en fordran ska ingå eller inte.

Ett framtida betalningsutrymme ska anges, se avsnitt 3.5. Det som främst påverkar här är vilket belopp som gäldenären skall få behålla för sig och för sin familjs försörjning, det så kallade förbehållsbeloppet. Gäldenären måste också få behålla ett belopp som avser sådana skulder som inte omfattas av skuldsaneringen, t ex familjerättsliga underhållsbidrag. Däremot får gäldenären inte förbehålla sig belopp där borgenären har beviljat anstånd med betalningen eller tvistiga fordringar.

I skuldsaneringen skall en betalningsplan fastställas, 8 § 1 st 3 p SSL. Här ska framgå hur och när borgenärernas resterande fordringar ska betalas. Betalningsperiodens längd är i det normala fallet fem år med vissa mindre avvikelser.

I de fall en bedömning har gjorts att gäldenärens framtida betalningsförmåga är så dålig att betalningsutrymmet inte räcker till att betala någon del av borgenärernas fordringar, görs ingen betalningsplan vilket medför att gäldenären omedelbart blir befriad från betalningsansvaret för de skulder som omfattas av skuldsaneringen.⁴³

Det finns ingen offentlig kontroll över att uppgjord betalningsplan följs⁴⁴. Det ankommer på varje enskild borgenär att bevaka att han får betalt och agera om gäldenären inte sköter betalningarna.

En skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen. Gäldenärens ursprungliga betalningsförpliktelser mot borgenären förändras så till vida att skuldbeloppet efter beslutet om skuldsaneringen är reducerat i förhållande till vad som gällde inledningsvis, 26 § SSL. En borgenär som inte anmält sin

⁴² Arvidsson, Rättfärdigande och rätten till skuldsanering – särskilt om kvalificerad insolvens och skälighet, 2003, s.128

⁴³ Ny juridik s.30

⁴⁴ Ny juridik s.30

fordran förlorar rätten att få den betald om fordringen inte är av sådan art som anges i 6 § 3 st SSL.

En viktig verkan är att skuldsaneringen inte inverkar på den rätt en borgenär har mot en borgensman eller annan som förutom gäldenären svarar för fordringen, 26 § 2 st SSL, se avsnitt 2.6 om tvistiga fordringar.

2.9 Omprövning av skuldsanering

Under de fem år som skuldsaneringen normalt pågår, kan olika händelser inträffa. Detta kan leda till omprövning av skuldsaneringsbeslutet. I 27 § SSL räknas upp fem olika förutsättningar då en borgenär kan begära omprövning. Paragrafen gäller beslut såväl om frivillig som tvingande skuldsanering. Det är dock alltid TR som handlägger ärenden om omprövning.

Omprövning enligt 27 § p.1-4 SSL kan endast leda till att skuldsaneringen upphävs, någon annan rättsföljd kan inte bli aktuell. I ett fall, då gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligt har förbättrats 27 § 2 st. 5 p SSL, kan en omprövning leda till att skuldsaneringen ändras. För att detta ska bli aktuellt måste borgenären lämna in en ansökan inom fem år, vilket är den normala avbetalningstiden, från dagen då skuldsaneringen blivit bestämd. Samma gäller oavsett om det rör sig om frivillig eller tvingande skuldsanering.

Enligt 28 § kan en omprövning av skuldsanering också ske efter ansökan av gäldenären om det efter beslutet om skuldsanering har inträffat omständigheter som inte kunnat förutses eller om det finns synnerliga skäl. Exempelvis kan gäldenären efter beslutet ha blivit långvarigt sjuk eller hans inkomster har påtagligt ändrats till det sämre⁴⁵. Rättsföljden av en omprövning enligt denna paragraf är att beslutet om skuldsanering ändras. Regeln kan därför sägas vara en jämningsregel.

2.10 Förslag på kommande förändringar i skuldsaneringslagen

I en pågående utredning under ledning av lagman Rolf G Larsson pågår ett arbete med att till vissa delar förändra lagstiftningen⁴⁶ för att bättre anpassas till de förändringar som sker i samhället. Nedan presenteras ett urval av de förändringar som föreslås i Riksskatteverkets (RSV: s) Rapport 2002:5.

⁴⁵ Ny juridik s.46

⁴⁶ RSV: s Rapport 2002:5

I gällande rätt står det i 4 § 3 st SSL att gäldenären är skyldig att anstränga sig för att ”på egen hand” försöka uppnå uppgörelser med sina borgenärer. Det har visat sig vara svårt att få igenom någon uppgörelse och därför föreslås en lagändring där det istället ställs krav på att ”efter sina ekonomiska och övriga förutsättningar” försöka uppnå en uppgörelse. Sett ur ett gäldenärsperspektiv kan förslaget komma att innebära att borgenärerna blir med benägna att göra frivilliga uppgörelser direkt med gäldenären eftersom de då har möjlighet att bestämma andra villkor än om t ex ansökan ska hanteras av KFM.

Enligt 8 § 4 st SSL ska den betalningsplan som fastställs löpa under fem år. Här vill utredaren ändra tiden till ”minst tre år och högst fem år”.

En ansökan ska enligt 9 § 2 st SSL vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Här är förslaget att underteckningen även ska kunna göras med en elektronisk signering. Anledningen till denna förändring är att det har diskuterats att ansökan ska kunna skickas elektroniskt.

Tillgänglig statistik⁴⁷ visar att 90 - 95 % av KFM:s förslag fastställs antingen av KFM eller av domstol. KFM:s utredningar och förslag håller således hög kvalitet. I denna utredning förslås enligt 21 och 22 §§ SSL att KFM ska få besluta om tvingande skuldsanering. Skälet till förslaget till nyordning bygger på antagandet att en hel del borgenärer kommer att avstå ifrån att överklaga på grund av den ansträngning det innebär att motivera överklagandet. Förhoppningen är att omotiverade överklagande ska utebli och därmed kommer tiden att förkortas vid behandlingen av ärendena.

Som en följd av detta blir det även ändringar i 27 och 28 §§ SSL avseende reglerna om omprövning av ett beslut. I ett första skede kommer KFM att ompröva beslutet.

2.11 Sammanfattning

Skuldsanering enligt skuldsaneringslagen innebär att en fysisk person helt eller delvis befrias ifrån betalningsansvaret för sina skulder. Det måste fastställas att det inte går att förutse att gäldenären inom skälig tid kommer att kunna bli fri från sina skulder, dvs. att kvalificerad insolvens råder. Dessutom måste skulderna vara några år gamla, ha tillkommit under seriösa

⁴⁷ Se bilaga 8

omständigheter och gäldenären måste ha gjort stora egna ansträngningar för att eventuellt lösa sin skuldsituation med borgenärerna.

Alla fordringar på pengar som uppkommit före den dag då KFM meddelat beslut om skuldsanering ska inledas, ska ingå i skuldsaneringen. Tidpunkten för fordrans uppkomst anses viktig.

Det finns en del fordringar som inte ingår i skuldsaneringen. Exempel på sådana kan vara utlägg för familjerättsliga underhåll och tvistiga fordringar. Viktiga fordringar i detta sammanhang är villkor förenade med borgensåtagande.

Normalt pågår en skuldsanering under fem år. Under dessa år kan olika händelser inträffa som inte gick att förutsäga när beslutet togs. Detta kan leda till en omprövning av beslutet och det kan innebära att gäldenärens skuldsanering hävs eller ändras beroende på t ex om gäldenärens ekonomiska situation ändrats.

Skuldsanering sker i tre olika steg, varav de två första stegen bygger helt och hållet på frivilliga överenskommelser mellan gäldenär och hans borgenärer. I det tredje steget kommer en tvingande lagstiftning in där TR kan besluta om skuldsanering mot borgenärernas vilja. Detta kommer närmare att gås igenom i kapitel tre.

Kapitel 3 Tillämpning av skuldsaneringslagen

3.1 Inledande bestämmelser

Ansökan om skuldsanering skall göras skriftligen hos KFM i det län där gäldenären är bosatt, 9 § SSL. I samma paragraf finns angivet, att om gäldenären inte är bosatt i Sverige men har sin hemvist här på grund av att han är folkbokförd här, ska ansökan lämnas in till KFM i Stockholm. Ansökan skall vara egenhändigt undertecknad av gäldenären. Den kan således endast undertecknas av gäldenären själv och inte av eventuella ombud⁴⁸.

I 10 § SSL finns uppräknat vilka uppgifter en ansökan ska innehålla. Det är obligatoriskt att lämna alla de uppgifter som anges i 10 § SSL. För att underlätta för gäldenären ger Skatteverket (f.d. Riksskatteverket) ut en särskild ansökningsblankett⁴⁹ som kan användas vid skuldsaneringsförfarandet.

Om ansökan är bristfällig föreläggs gäldenären att avhjälpa bristen. Om bristen inte tillrättaläggs, avvisas ansökan av KFM enligt 11 § SSL.

Visar det sig att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 och 5 §§ SSL skall KFM avslå ansökan. Ansökan kan också avslås om inte gäldenären inställer sig personligen vid ett sammanträde eller i övrigt medverkar i ärendets handläggning enligt 12 § SSL.

3.2 Ansökan om frivillig skuldsanering

Frivillig skuldsanering i lagstiftningens 18 § anger att gäldenären tillsammans med KFM ska upprätta ett förslag om skuldsanering när nödvändig utredning finns. Detta innebär i praktiken att KFM i mera komplicerade fall, efter kontakt med borgenärerna, upprättar ett förslag som gäldenären godkänner. Det upprättade förslaget skall sändas till samtliga kända borgenärer enligt 19 § SSL, med föreläggande om att yttra sig inom viss tid. Kommer inget yttrande inom den föreskrivna tiden anses borgenären ha godtagit beslutet enligt 20 § SSL. Av 20 § SSL följer också att om samtliga borgenärer godtar förslaget skall KFM genom beslut fastställa skuldsaneringen. Om någon borgenär motsätter sig förslaget kan KFM inte fastställa något beslut om frivillig skuldsanering. I det fallet, ska enligt 21 § SSL KFM överlämna en i övrigt korrekt ansökan till tingsrätten på den ort där gäldenären är bosatt för vidare handläggning.

⁴⁸ Ny juridik s.31

⁴⁹ RSV blankett 935

3.3 Ansökan om tvingande skuldsanering

Tingsrätten får besluta om tvingande skuldsanering enligt 22 § SSL även om någon borgenär motsatt sig att gäldenären helt eller delvis befrias från ansvar för betalningen av borgenärens fordran. Vid tvingande skuldsanering är det de grundläggande förutsättningarna enligt 4 och 5 §§ SSL som avgör om tingsrätten skall få besluta om tvingande skuldsanering eller inte.

Av 22 § 3 st. SSL framgår att ärendet skall prövas vid ett obligatoriskt sammanträde till vilket gäldenären och samtliga borgenärer kallas. En ansökan får avslås enligt 23 § SSL om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte medverkar vid ärendets handläggning. Vidare får en ansökan avslås om inte förutsättningarna i 4 och 5 §§ SSL är uppfyllda.

Om tingsrätten beslutar om skuldsanering skall beslutet innehålla de uppgifter som anges i 8 § SSL, dvs den innehåller samma uppgifter som den frivilliga skuldsanering KFM fastställt.

Skuldsanering enligt SSL består som tidigare nämnts av både frivilliga och tvingande inslag. Nedan följer en genomgång av de tre olika steg gäldenären går igenom på sin väg emot en eventuell skuldsanering.

I avsnitt 3.5 följer ett exempel på hur ärendet kan behandlas i de olika stegen.

3.4 Skuldsanerings tre steg

Steg 1 Försök till uppgörelse på egen hand

Steg ett är inte reglerat i lag utan bygger helt på att borgenärerna går med på en frivillig överenskommelse.

I det första steget försöker den skuldsatte själv att nå frivilliga överenskommelser med sina borgenärer. I detta arbete kan kommunen hjälpa till. I Kristianstad kommun⁵⁰ finns det skuldrådgivare som hjälper gäldenären att göra en översikt över ekonomin och därefter ger ett förslag på en frivillig uppgörelse med aktuella borgenärer.

Budget- och skuldrådgivning kräver särskilda kunskaper och arbetsredskap. Utöver en personator med dataprogram⁵¹ för budgetråd, skuldsanering och kreditmodeller krävs gedigna kunskaper inom juridik, ekonomi och socialpsykologi.

Inledningsvis bör en sammanställning av samtliga skulder göras upp. Kreditupplysningsföretagen och KFM kan göra ett utdrag ur sina register. Detta brukar vara

⁵⁰ Bilaga 5

⁵¹ Bilaga 5

en bra början även om det inte alla gånger ger en heltäckande bild av situationen. Därefter bör gäldenären beräkna betalningsutrymmet. En viss mängd pengar måste hushållet ha till sitt uppehälle, det så kallade förbehållsbeloppet. Vid beräkning av förbehållsbeloppet bestämmer skatteverket varje år normer för olika utgiftsposter. Dessa kallas normalbelopp⁵² och används för att beräkna förbehållsbeloppet och ett eventuellt betalningsutrymme som ska gå till betalning av skulderna.

Normalbeloppet omfattar alla vanliga levnadskostnader utom bostadskostnader. Till vanliga levnadskostnader hör utgifter för mat, kläder, tvätt, hygien, gas, el, telefon, TV-avgift, försäkringsavgifter och andra medlemsavgifter samt mindre utgifter för tillfälliga behov. Till normalbeloppet får gäldenären göra tillägg för bl a resor till och från arbetet, barntillsyn, underhåll och sjukdom. Hänsyn tas också till sammanboendes inkomster när det totala förbehållsbeloppet ska räknas fram. Huvudregeln för bostadskostnader är att de faktiska kostnaderna läggs till normalbeloppet. Om bostaden är en bostadsrättslägenhet, utgör månadsavgiften med tillägg för eventuell ränta och amortering under förutsättning att lägenheten är pantförskriven för lånet, bostadskostnad. Utgör bostaden en fastighet räknas räntor, skäliga amorteringar och nödvändiga driftskostnader in i bostadskostnaden. Har ägaren belånat fastigheten för att köpa t ex en båt, får kostnaden för detta lån inte räknas in i bostadskostnaden.

Bostaden får inte vara för stor. Enligt rekommendationerna är fyra rum och kök acceptabelt till en familj med två personer. Bostaden får inte heller anses oskäligt lyxig eller vara osedvanligt dyr i förhållande till kostandsläget på orten.

Även avdrag ifrån normalbeloppet kan förekomma. Exempel på anledningen till sådana avdrag kan vara regelbundna sidoinkomster, barnbidrag och underhållsbidrag. Erhålls förmåner i form av t ex fri bil eller fri kost görs avdrag även för detta på normalbeloppet.

Om en uppgörelse uppnås är gäldenären skyldig att se till att pengarna betalas till rätt borgenär och att hela uppgörelsen fullföljs. Säger en av borgenärerna nej till förslaget kan gäldenären försöka få till stånd en ny uppgörelse eller gå vidare till steg två. Efter de samtal jag har haft framgår att borgenärerna ofta säger nej i steg ett. Min representant för borgenärerna tycker däremot att de är positivt inställda och säger ja i de allra flesta fall⁵³.

⁵² Bilaga 1

⁵³ Bilaga 4

Steg 2 Frivillig skuldsanering hos kronofogdemyndigheten

För att kunna gå vidare till steg två krävs det att gäldenären har försökt att komma överens med borgenärerna om en lösning. Om det inte lyckas, kan gäldenären vända sig till KFM för att få hjälp med skuldsanering. Ansökan ska vara skriftlig och ska göras på en särskild blankett. Till ansökan ska bifogas kopior på den skriftväxling som skett mellan gäldenären och de aktuella borgenärerna. Det är alltså viktigt att gäldenären visar att han har försökt uppnå en uppgörelse på egen hand.

KFM gör alltid en egen utredning som underlag för det beslut de fattar⁵⁴. KFM kan avslå en ansökan som inte uppfyller de krav som finns angivna i SSL. Om skuldsaneringsenheten på KFM godkänner ansökan upprättar skuldsaneringshandläggaren tillsammans med gäldenären ett förslag om skuldsanering. Om inte alla borgenärer godkänner förslaget överlämnas det till tingsrätten. Om gäldenären får avslag på ansökan om skuldsanering kan han överklaga beslutet till TR.

I SSL finns angivet vilka skulder som får lov att saneras och vilka som inte ingår i ett skuldsaneringsbeslut, se avsnitt 2.6.

Gäldenären kan avvakta att betala de skulder som ingår i en ansökan om skuldsanering till dess ett beslut i ärendet har fattats. Spara istället betalningsutrymmet så kan dessa pengar erbjudas borgenärerna längre fram. Om gäldenären har för avsikt att spara betalningsutrymmet på ett bankkonto, kontrollera att banken inte har en kvittningsskuld motfordran. Om banken har en sådan fordran, kan banken kvitta den mot de pengar som satts in på kontot.

Om alla borgenärer godtar förslaget beslutar skuldsaneringsenheten på KFM om frivillig skuldsanering. I och med att beslutet är taget blir gäldenären befriad från betalningsansvaret för den del av skulden som inte ska betalas enligt planen, under förutsättning att uppgjord betalningsplan följs till punkt och pricka.

Steg 3 Tvingande skuldsanering

Om någon av borgenärerna inte godtar förslaget till skuldsanering, överlämnas ärendet till TR. TR kallar gäldenären och samtliga borgenärer till ett sammanträde där frågan om tvingande skuldsanering ska prövas. Det betyder att TR kan bevilja skuldsanering även om en eller flera borgenärer motsätter sig det. Beslutet om skuldsanering blir alltså tvingande för

⁵⁴ Bilaga 6

borgenärerna. Vid mitt samtal⁵⁵ framkom att borgenärerna är positiva till den förhandling som sker i TR. De tycker att de får gehör för sina synpunkter innan det slutgiltiga beslutet tas. Det är mycket viktigt att gäldenären kommer till sammanträdet. Om inte, löper gäldenären risk att hans ansökan avslås av TR.

Beslut om tvingande skuldsanering och beslut om att avslå en ansökan om skuldsanering kan överklagas hos HovR. Det krävs att HovR beslutar om prövningstillstånd för att överklagandet ska prövas.

Det finns möjlighet både för gäldenären och för borgenärerna att hos TR begära omprövning av ett skuldsaneringsbeslut. I en ansökan om omprövning kan borgenären åberopa skäl som att t ex gäldenären fått ett väsentligt ökat betalningsutrymme eller att betalningarna uteblivit. Gäldenären kan ansöka om omprövning om t ex oförutsedd inkomstminskning skett eller om långvarig sjukdom inträtt.

En borgenär kan också ansöka hos TR om att skuldsaneringsbeslutet kan upphävas. TR kan finna anledning att upphäva beslutet om skuldsanering om gäldenären t ex inte längre följer betalningsplanen eller om gäldenären lämnat oriktiga uppgifter i ansökan.

Om skuldsaneringen upphävs har gäldenären åter fullt betalningsansvar för de fordringar som omfattas av skuldsaneringen med avdrag för det som redan är betalt.

3.5 Beräkning av förbehållsbelopp och betalningsutrymme

Låt oss anta att Stina efter försäljning av samtliga tillgångar har en nettoskuldbörda på 500 000 kr. Hon har en son på 12 år och en boende kostnad för 4-rumslägenheten på 5 750 kr. För att räkna ut hennes förbehållsbelopp⁵⁶ och betalningsutrymme görs följande beräkningar: (se nästa sida)

⁵⁵ Bilaga 4

⁵⁶ Bilaga 1

Beräkning av förbehållsbelopp	kr/mån
Ensamstående	4 152
Barn fr o m det år barnet fyller sju år	2 535
Hyra	5 750
Arbetsresor/månadskort	500
Summa förbehållsbelopp	12 937

För att sedan räkna fram betalningsutrymmet läggs alla hushållets inkomster samman, t ex lön efter skatt och eventuella bidrag.

Beräkning av disponibel inkomst	kr/månad
Nettolön	11 750
Barnbidrag	950
Underhållsstöd	1 173
Disponibel inkomst	13 873

Beräkning av betalningsutrymme	kr/månad
Disponibel inkomst	13 873
Förbehållsbelopp	-12937
Betalningsutrymme	936

Betalningsutrymmet i ovanstående exempel är 936 kr per månad. Dessa pengar ska delas mellan borgenärerna i proportion till skuldernas storlek.

Kan Stina erhålla skuldsanering i steg ett, steg två eller steg tre med ett betalningsutrymme på 936 kr? Det går inte att svara på helt generellt. Innan det eventuellt blir aktuellt med skuldsanering finns det en del olika möjligheter hon kan prova för att reda upp sin ekonomi⁵⁷. Hon kan t ex försöka komma överens med sina borgenärer om en avbetalningsplan eller så kan hon möjligen förhandla om amorteringsfrihet under en kortare period.

Vid bedömningen som görs i de olika stegen görs en helhetsbedömning om kvalificerad insolvens föreligger och om det kan anses skäligt att bevilja skuldsanering. Troligen kommer borgenärerna i steg ett och steg två att säga nej eftersom skuldbördan är rätt så stor och de

⁵⁷ Bilaga 2

försöker genom att säga nej hoppas på att även TR säger nej så att deras fordringar kvarstår till fullt belopp. Gälldenärens chans ligger här i att TR gör bedömningen att alla rekvisit är uppfyllda och att Stina därmed beviljas skuldsaneringen.

3.6 Aktuell statistik angående gälldenärens möjlighet att erhålla skuldsanering

Det är svårt att få fram någon enhetligt statistik om hur många som ansöker om skuldsanering och hur många som går igenom i de tre olika stegen. Svårigheten i steg ett ligger i att det inte förs någon officiell statistik i kommunerna. I steg två förs noggrann statistik av KFM men den presenteras inte på ett enhetligt sätt i alla sammanhang och det gör att det uppstår svårigheter när relevanta jämförelser ska göras. Jag har valt att endast presentera aktuella siffror från år 2000 – 2003⁵⁸ för att visa på utvecklingen när det gäller gälldenärens möjlighet att erhålla skuldsanering.

I domstolarna förs ingen total statistik på hur många skuldsaneringsärenden som går igenom. Däremot för KFM statistik över hur många ärenden som lämnas till TR och i hur många utav dem skuldsanering beviljats.

För riket totalt sett har mängden ärende pendlat mellan ca 3100 st och 3500 st under åren 2000 – 2003 med en markant ökning år 2001. I och med att det totala antalet ärenden har ökat, så har även antalet som lämnades till TR, de som beviljades skuldsanering och de som fick avslag mm. ökat. I övrigt visar siffrorna⁵⁹ att andelen åtgärder ligger ganska jämt vid en jämförelse åren emellan.

Vid en studie av antalet avslutade mål i Skåne län⁶⁰ varierar de något över åren och når sin kulmen även här år 2001 med 643 mål. Utav andelen avslutade mål som lett till att KFM har beslutat om skuldsanering visar en klart ökande trend under de aktuella åren. År 2000 ledde 31 % av de avslutade målen till skuldsanering genom beslut hos KFM medan siffran landade på 38 % år 2003.

En studie av utfallet på mål lämnade till TR⁶¹ kan också göras. Siffrorna stämmer inte över åren räknat, p.g.a. att det inte säkert att beslut tas det år målet lämnas in. Siffrorna på beviljad skuldsanering i TR visar dock en klar trend. En större andel av målen går igenom och beviljas skuldsanering sett från år 2000 och framåt.

⁵⁸ Bilaga 8

⁵⁹ Bilaga 8, tabell 1

⁶⁰ Bilaga 8, tabell 1

⁶¹ Bilaga 8, tabell 2

3.7 Utvärdering av skuldsaneringslagen

När en ny lag träder i kraft är det av stort intresse att undersöka hur lagen tillämpas ute i landet. Så var också fallet med SSL eftersom den var ”ny” i sitt slag med avseende på att gäldenären kunde få sina skulder helt eller delvis avskrivna. Syftet med lagen var att den skulle vara rehabiliterande, borgenärsgynnande och preventiv⁶².

När lagen varit i bruk i knappt två år fick Konsumentverket (KOV) i uppdrag av regeringen att utvärdera lagen⁶³. Med hjälp av några fristående konsulter genomfördes utvärderingen under våren 1996 och den 1 oktober 1996 presenterades vad de kommit fram till.

Utredarna kunde konstatera att lagen inledningsvis tillämpats restriktivt vilket också varit lagstiftarnas intention. En viss uppmjukning i tillämpningen har dock kunnat konstateras under den senare delen av utvärderingsperioden.

Någon anledning att föreslå förändringar i skuldsaneringsförfarandet efter två år anser utredarna inte att det finns. Däremot finns vissa behov av justeringar och förtydligande som skulle kunna effektivisera behandlingen av skuldsaneringsärenden.

Förslag på detta i korthet är:

- De olika stegen i skuldsaneringsförfarandet ska behållas men arbetsuppgifternas fördelning mellan kommunens skuldrådgivare och KFM ska klargöras.
- En utredning bör göras angående beräkningen av förbehållsbeloppet vid skuldsanering och även den ”buffert” som anges bör vara rimlig så att den kan accepteras av både gäldenären och borgenären.
- En ändring i lagen bör göras så att omprövning kan ske även av det belopp som ska betalas tillbaka, inte bara av hur lång tid betalningarna ska pågå.
- Ett ökat stöd till personal på KFM och i kommunen som arbetar med budget- och skuldrådgivning.
- Ett uppföljnings- och statistikprogram för kommunerna bör utarbetas för att de ska bli lättare att följa ärendeutvecklingen i kommunerna.

⁶² Rapport 1995/96:34 s.7

⁶³ Rapport 1995/96:34 s.7

- En utvärdering bör göras efter fem år när ett tillräckligt stort antal gäldenärer avslutat sin skuldsaneringsperiod. De samhällsekonomiska vinsterna av skuldsaneringsarbetet bör då också redovisas.

Efter denna rapport har det skett ett fortsatt arbete med att utvärdera och i viss mån utveckla SSL under de följande åren. RSV gjorde i samarbete med KOV en uppföljning 1998⁶⁴, som omfattar åren 1994 – 1998. Utav denna rapport framgår det bl.a., liksom det gjort tidigare, att antalet inkomna ansökningar om skuldsanering har varit betydligt färre än väntat. Det framgår även att handläggningstiden har varit oacceptabelt lång för gäldenärerna vid de flesta kronofogdemyndigheterna.

Vidare har Riksdagens revisorer i en år 2000 avlämnad rapport⁶⁵ granskat tillämpningen av SSL. Revisorerna har konstaterat även här att processen är onödigt lång för de skuldsatta. Detta måste enligt revisorerna gå att påskynda utan att syftet med lagen går förlorad eller att tillförlitligheten minskas

Mot bakgrund av detta tog RSV kontakt med KOV och under hösten 2001 påbörjades ett gemensamt projekt för att ännu en gång analysera effekterna av SSL. Målsättningen är att efter denna analys komma med förslag på åtgärder för att förbättra tillämpningen av lagen⁶⁶.

Tanken var att denna utredning skulle ha varit klar i december 2003. Så blev det inte utan utredningen har fått mer tid till sitt förfogande. Ny tid för presentation är satt till augusti 2004⁶⁷.

⁶⁴ RSV: s Rapport 1998:9 s.13

⁶⁵ Rapport 1999/2000:11 s.12

⁶⁶ RSV: s Rapport 2002:5 s.2

⁶⁷ Bilaga 7

Kapitel 4 Analys

Innan skuldsaneringslagen trädde i kraft var det svårt för enskilda personer att bli fria ifrån sina skulder. I och med att lagen trädde i kraft den 1 juli 1994 öppnade sig möjligheten för svårt skuldsatta personer att helt eller delvis bli befriade ifrån betalningsansvaret för sin skuldbörda. Resultatet från intervjuerna visar att lagen har till en ökande grad tillämpats och en praxis konstituerats. Skuldsaneringsprocessen är uppdelad i tre olika steg. De allra flesta som ansöker om skuldsanering måste ta sig igenom minst två steg, och ibland alla tre stegen, innan ett skuldsaneringsbeslut är tagit.

Det första steget är inte reglerat i lag. I det första steget på väg mot skuldsanering åligger det gäldenären att själv ta kontakt med sina borgenärer och försöka uppnå en uppgörelse på frivillig basis. Många borgenärer, t ex finans- och inkassobolagen, säger av princip nej utan någon närmare motivering på grund av att de är emot skuldsanering. Detta framkom dock inte vid kontakt med en representant för borgenärerna, en bank, vilken framhöll hon att de i de allra flesta fall säger ja när en gäldenär tar kontakt och vill göra en uppgörelse. Orsaken till denna diskrepans kan vara en begreppsförvirring. En uppgörelse där t ex banken erbjuder sex månaders amorteringsfrihet på ett lån är inte samma sak som att gå med på skuldsanering, dvs. amorteringsfrihet innebär inte att skulderna helt eller delvis skrivs av. En annan orsak kan vara att banken ser annorlunda på situationen än vad finans- och inkassobolagen gör. Det är en mer personlig relation mellan gäldenären och banken än vad det är mellan gäldenären och finans- och inkassobolagen. Kommunens representanter är emellertid ytterst kritiska till borgenärens uttalande. De menar att borgenären, i det här fallet en bank, inte alls är så positivt inställd som de själva anser sig vara till uppgörelser i steg ett.

Det har sedan lagen kom till gjorts en del olika utredningar. I alla utredningar hittills föreslås i mer eller mindre starka ordalag att det inledande steget bör förändras på ett eller annat sätt och att ansökningsprocessen tar alldeles för lång tid.

För att effektivisera skuldsaneringsförfarandet föreslår lagman Rolf G Larsson i en pågående utredning att första steget ska tas bort. Detta är rimligt utifrån vad som har blivit praxis. Det är meningslöst att tvinga gäldenären att skriva brev till sina borgenärer när det inte leder någon vart. Dessutom är det långa väntetider i många storstadskommuner för att få träffa en

skuldrådgivare och få hjälp med att t ex upprätta en sammanställning över samtliga skulder. Under denna väntetid stiger gäldenärens skulder ytterligare.

I steg två är borgenärerna mer benägna att gå med på en skuldsanering för gäldenären. Enligt KFM så accepterar 60 % av borgenärerna de ansökningar de får in, vilket är betydligt fler än de accepterar i steg ett. Det verkar som borgenärerna litar mer på den utredning som KFM gör, förmodligen på grund av att de är en myndighet. Den andel som inte accepteras i steg två skulle kunna förklaras med dels att ansökningarna är bristfälliga och dels kan det finnas borgenärer som ser en möjligheter i att gäldenären får avslag även i steg tre och därmed kvarstår deras totala fordran. Kvarstår fordran kan det finnas utsikter att få in en större andel pengar än om de går med på skuldsanering i steg två. Sett ur ett ekonomiskt perspektiv, både från samhällets sida och från gäldenärens sida, borde fler ansökningar gå igenom i steg två för ökad effektivitet i skuldsaneringsprocessen. Som tidigare nämnts så föreslår lagman Rolf G Larsson i den utredning som pågår att steg ett ska plockas bort eftersom det enligt honom inte uppfyller någon konkret funktion. För att effektivisera processen ytterligare föreslår han att skuldsaneringsansökningarna ska lämnas till KFM direkt för handläggning. Han föreslår vidare att KFM ska få befogenheten att besluta om tvingande skuldsanering. Genom att plocka bort steg ett och låta alla ärenden gå direkt till nuvarande steg två skulle processen förkortas avsevärt och enligt min uppfattning vara till nytta för alla inblandade.

Både borgenären och KFM påtalar i de samtal jag har haft med dem att det är lättare att få igenom skuldsanering idag än när lagen kom. Detta styrks även av den statistik jag har fått fram ifrån KFM, en större andel av de ansökningar som kommer in till KFM går igenom idag än för tre - fyra år sedan. Borgenären uttrycker sin uppfattning på följande sätt, ”Idag går mer eller mindre allt igenom”. Detta uttalande stämmer emellertid inte överens med den statistik som finns publicerad. I exempelvis Skåne län var det endast 38 % av andelen avslutade mål hos KFM år 2003 som ledde till skuldsanering.

I intervjun med borgenären ger hon några exempel där hon tycker den strikta bedömningen har minskat, bl a med avseende på skuldernas ålder och skuldernas uppkomst. I lagstiftningen står angivet att skulderna ska vara tre – fyra år gamla, dvs. det ska vara tre – fyra år sedan skulderna uppkom. Här har enligt henne tidsperspektivet krympt och det är inte ovanligt att skuldsanering beviljas för skulder som inte är mer än två och ett halvt - tre år gamla. Vidare står det i lagförarbetena att skulderna inte får ha uppkommit genom t ex brottlig verksamhet.

Här menar borgenären att ekonomisk brottslighet inte längre utgör något hinder för att skulderna ingår i en tvingande skuldsanering.

En anledning till att lagen inte tillämpas lika strikt längre kan bero på att lagen helt enkelt var *för* strikt, dvs. rekvisiten var alldeles för strikt angivna. En annan anledning kan vara att kunskaperna om vad rekvisiten egentligen innebar var dåliga när lagen kom, vilket ledde att många fick avslag på sina ansökningar. I takt med att kunskaperna och medvetenheten ökat om vad SSL innebär, uppfattas situationen som att det är fler ansökningar som går igenom idag jämfört med när lagen kom.

Idag består steg tre utav TR: s beslut om tvingande skuldsanering. Till grund för deras beslut ligger ofta den utredning som KFM gjort i steg två. Enligt samtalet med KFM i Malmö så anger de att TR dömer i 96 - 98 % av fallen i linje med vad KFM kommit fram till i sin utredning. Om lagman Rolf G Larssons förslag om att KFM ska få besluta om tvingande skuldsanering går igenom kommer det förmodligen inte att bli någon större skillnad på den rättsliga bedömningen i framtiden eftersom KFM: s utredning redan idag utgör en betydande grund för beslutet om skuldsanering ska beviljas eller inte. Det som enligt honom däremot ska ändras är motiven för att säga nej i steg två. Idag räcker det att borgenären motsätter sig ett uppgjort förslag ifrån KFM. I framtiden måste borgenärer göra en mer noggrann motivering till varför vederbörande motsätter sig förslaget. Tanken med detta är att en del borgenärer inte kommer att "orka" göra en noggrann motivering vilket får till följd att de godkänner förslaget istället. Allt detta sammantaget anser lagman Rolf G Larsson förenklar och förkortar behandlingen av ärendena och förhoppningsvis gynnar det både den enskilde gäldenärens ekonomi och samhällsekonomin i stort med kortare och snabbare handläggning. Det kommer dock alltid att kvarstå en möjlighet att överklaga ett beslut till TR. I tveksamma rättslägen måste möjligheten att föra över ett ärende till TR för en mer noggrann granskning och bedömning finnas kvar.

Några punkter kring själva skuldsaneringsplanen som är värda att kommentera är insolvensbedömningen och återbetalningstiden. Vid bedömningen om kvalificerad insolvens föreligger förutsätts gäldenären kunna arbeta heltid. Det innebär att beräkningen av betalningsutrymmet utgår ifrån en heltidslön motsvarande den som gäldenären skulle ha haft om han arbetat heltid med ett arbete som motsvarar hans utbildning. Enda godtagbara undantaget är medicinska eller tungt vägande sociala skäl. Denna beräkning leder till överkliga siffror och det är ju meningslöst att räkna fram ett betalningsutrymme som inte

finns. Detta leder förmodligen till att någon borgenär överklagar beslutet när gäldenären inte kan betala och så ska hela skuldsaneringsprocessen göras om igen med ökad skuldbörda som följd.

Idag skall den betalningsplan som fastställs enligt lag löpa under fem år. Här anger kommunens skuldrådgivare att borgenärerna vid eventuella frivilliga uppgörelser gärna ser en betalningsperiod på sex – sju år. Anledningen till det skulle vara att borgenärerna ser en möjlighet att få in en större summa pengar. Detta kan naturligtvis bli följd, men det kan också bli motsatt effekt. De ekonomiska förhållandena för gäldenären kan förändras med den följd att betalningsutrymmet minskar och borgenärerna får in ännu mindre pengar än vad som var tänkt ifrån början. Ett intressant inlägg här är att i den utredning som pågår under ledning av lagman Rolf G Larsson förslås att betalningsperioden ska ligga på minst tre år och högst fem år. Det kan alltså bli aktuellt med en kortare betalningstid än vad som gäller idag. Om förslaget går igenom, innebär det en positiv effekt för gäldenären så till vida att han kommer att betala betydligt mindre på sina skulder jämfört med idag. Kostnaderna kommer borgenärerna att stå för eftersom en större andel av skulderna kommer att skrivas av

Studien har visat på att alla ansökningarna kommer till KFM pga. ett verkningslöst steg ett. Detta gör att handläggningstiden blir lång och det är därför rimligt att se över beviljandet av krediter och eventuellt skärpa till gällande lagstiftningen före en kredit beviljas.

Beträffande gäldenären finns det klart angivet vad som krävs för att en folkbokföring ska bli aktuell. Detta kan missbrukas genom att personer kan komma till Sverige och vistas här i ett år och därefter beviljas lån här. Därefter kan personen ifråga vistas både i och utanför landet och i värsta fall förbruka pengarna på ett eller annat lagligt sätt utanför landets gränser. Sedan återvänder personen till Sverige och ansöker om skuldsanering och får denna beviljad när skulderna blivit några år gamla. Detta innebär följaktligen att svenska borgenärer kan tvingas att ”betala” för den här typen av transaktioner. Enligt min mening är det i dagsläget helt legalt att utnyttja det svenska systemet. Det borde kanske införas i lagen att pengarna ska vara använda/investerade i Sverige för att skuldsanering ska kunna bli aktuell här.

Många gäldenärer som är aktuella i de här sammanhangen är i ett ständigt behov av pengar. Frestelsen att ta nya krediter är stor när pengarna inte räcker till de nödvändigaste utgifterna vid månaden slut. Idag är det mer eller mindre bara att skriva under en talong i en tidning och så har gäldenären ett lån på t ex 200 000 kr, ofta utan säkerhet och till en hög ränta. Med den

kreditpolicyn måste finansbolagen vara medvetna om att en del av pengarna med stor sannolikhet aldrig kommer att betalas tillbaka. Dessutom borde de, till skillnad ifrån vad som är möjligt idag, kunna gå in i varandras system och få en total bild av vilka krediter gäldenären har. Den enda möjligheten som råder idag är att vända till sig Upplysningscentralen för att se om det finns några anmärkningar där. Det är emellertid inte säkert att ärendet har hunnit så långt att det blivit någon anmärkning där. Det borde alltså vara möjligt redan i ett tidigare skede att stoppa kreditgivningen, vilket direkt hade gynnat både gäldenären och finansbolaget ekonomiskt.

Ett förslag är att på samma sätt som det finns i Konsumenttjänstlagen en ”plikt att avråda” en konsument ifrån en tjänst som näringsidkaren inte anser relevant att utföra. Om jag t ex kommer in i en cykelverkstad och vill ha min cykel reparerad och näringsidkaren anser att det inte är lönt att laga min cykel, har han ”plikt att avråda” mig ifrån den reparationen. Det skulle alltså vara möjligt att via lagstiftningen föra in en tvingande kreditprövning i Konsumentkreditlagen genom ett tillägg, där det framgår att borgenären har en ”plikt att avråda” krediter till en redan hårt skuldsatt gäldenär. Ur bevissynpunkt borde denna avrådningsplikt vara skriftlig ifrån borgenärernas sida. Skulle det bli aktuellt med skuldsanering för gäldenärens räkning måste borgenärerna kunna visa att de avrått krediten, i annat fall skall skulden skrivas av helt och hållet för gäldenären.

Kapitel 5 Slutsats

För att erhålla skuldsanering är ett utav de viktiga rekvisiten att gäldenären är kvalificerat insolvent. Dessutom görs en allmän skälighetsbedömning angående skuldernas uppkomst och i vad mån gäldenären uppträtt lojalt mot sina borgenärer.

Ansökningen om skuldsanering är uppdelad i tre steg där det första steget bygger på att gäldenären själv tar kontakt med borgenärerna och försöker uppnå en frivillig överenskommelse. Det har emellertid visat sig vara oerhört svårt för gäldenären att få igenom en skuldsanering i steg ett, då många borgenärer säger nej. Detta steg uppfyller ingen egentlig funktion. För att effektivisera skuldsaneringsprocessen för gäldenären bör, enligt ett förslag i en pågående utredning, steg ett tas bort.

Steg två regleras i SSL och innebär att ansökan lämnas till KFM. I detta steg är borgenärerna betydligt mer välvilligt inställda, förmodligen pga. att det är en myndighet som gjort utredningen. I samma pågående utredning föreslås att KFM ska ges befogenheten att besluta om tvingande skuldsanering. Detta skulle förkorta processen avsevärt och rättsläget skulle med stor sannolikhet bli det samma eftersom TR idag till stor del grundar sitt beslut på KFM:s utredning. Möjligheten att överklaga till TR ska dock finnas kvar.

En möjlighet att stärka gäldenärens position vore att införa en skriftlig, tvingande avrådningsplikt i kreditprovningssammanhang. Detta skulle innebära att borgenärerna enligt lag blev skyldiga att skriftligt avråda en kredit som inte är till nytta för gäldenären eller som denne inte har ekonomiska möjligheter att klara av. Ett förslag är att göra detta tillägg i KkrL eftersom denna lag i övrigt reglerar kreditgivning för enskilt bruk.

6 Källförteckning

Offentliga tryck

Lagutskottets betänkande 1996/97:LU6

Lagutskottets betänkande 1997/98LU14

Lagutskottets betänkande 1997/98LU14

Lagutskottets betänkande 1997/98LU14

Skatteutskottets betänkande 1997/98:Sk 19

Lagutskottets betänkande 2000/01:LU12

Förslag rill riksdagen 2000/01:RR4

Lagutskottets betänkande 2002/03:LU6

Direktiv 2002:139 Översyn av skuldsaneringslagen

Propositioner

Prop 1993/94:123 Skuldsaneringslagen

Prop 1995/96:5 Lag om företagsrekonstruktion

Lagar

Folkbokföringslagen (1991:481)

Förmånsrättslagen (1970:979)

Konsumentkreditlagen (1999:830)

Konsumenttjänstlagen (1985:716)

Lagen om näringsförbud (1986:436)

Lagändring (1996:780)

Skuldsaneringslagen (1994:334)

Skuldebrevslagen (1936:81)

Utlänningslagen (1989:529)

Litteratur

Arvidsson, N. (2003). *Rättfärdigande och rätten till skuldsanering – särskilt om kvalificerad insolvens och skälighet*. Licentiatavhandling. Institutionen för handelsrätt. Lunds Universitet.

Hellners, T & Mellqvist, M. (2000). *Skuldsaneringslagen – en kommentar*. Andra upplagan. Norstedts Juridik AB. Stockholm.

Insolvensrättsligt forum 8-9 februari 2001. Iustus Förlag AB Uppsala.

Klingander, B. (1995). *Hushållets vardagsekonomi; En explorativ studie av hushåll som avtalat om frivillig skuldsanering*. Forsknings- och seminarierapport nr 17. Institutionen för slöjd och hushållsvetenskap. Göteborgs Universitet.

Konsumentverket (1996). *Budgetrådgivning för skuldsatta*.

Ny juridik 1:94. (1994)

Riksskatteverket. (1996). Utsökning & Indrivning.

Sivers, E von. (1996). När skulderna blir för stora – ett hjälpmedel för dig som har betalningsproblem. Andra reviderade upplagan. Konsumentverket.

Skuldsaneringslagen – Socialförfattningar. (1994). Trettionde årgången. Förlagshuset Gothia AB Stockholm.

Rapporter

Rapport 1995/96:30. *Utvärdering av skuldsaneringslagen. Delrapport. Gäldenärers och borgenärers erfarenhet*. Konsumentverket

Rapport 1995/96:34. *Utvärdering av skuldsaneringslagen*. Konsumentverket.

Rapport 1996:13. Roxenhall, T. *Några skäl till varför borgenärerna invänder mot frivillig skuldsanering*. Mitthögskolan

RSV Rapport 1998:9. *Utvärdering av statistik avseende skuldsanering*.

Rapport 1999/2000:11. Riksdagens revisorer. *Granskning av tillämpningen av skuldsaneringslagen*

RSV Rapport 2002:5. Riksskatteverket och Konsumentverket.

Björnberg, A. Fällström, F. Sundh, A. Tullsson, A. (1999). *Skuldfri? 5 år med skuldsaneringslagen: en studie om skuldsaneringslagens tillämpning i 6 kommuner*. Skaraborg.

Englund, S. (2000). *Skuldsaneringslagen ur ett gäldenärsperspektiv*. Stockholm.

Tidskrifter

Hellners, T. & Mellquist, M. (1995). *Skuldsaneringslagen – en kommentar*. SvJT 1995 s.517

Ingvarsson, T. (1994). *Den som går i borgen går i sorgen – skuldsaneringslagen aktualiserar gammalt ordspråk*. JT 1994/95 s.1123.

Larsson, G.R. (2004). *Skuldsatta föreslås få slippa krav – lagman vill förenkla för den enskilda skuldsatte*. Kristianstadbladet den 24 april 2004.

Lennander, G. (1990). *Skuldsanering för privatpersoner*. JT 1990/91 s.234

Mellqvist, M. (1988). *Praxis i skuldsaneringsärenden*. SvJT 1998 s.134

Rosén, J. (1995). *Allmänna villkor för skuldsanering*. SvJT 1995 s.146

Elektroniska källor

<http://www.konsumentverket.se>

<http://skatteverket.se/kronofogden/skuldsanering>

<http://skatteverket.se/kronofogden/skusan>

<http://www.migrationsverket.se>

<http://www.sou.se/skuldsanering/dettaar/htm>

Rättsfall

NJA 1997 s.229

NJA 1997 s.341

NJA 1997 s.364

NJA 1997 s.717

NJA 2001 s.601

Muntliga källor

Susanne Persson, banktjänsteman vid Kristianstad Sparbank. Samtal den 6 maj 2004.

Anders Rooth, skuldrådgivare vid Kristianstad kommun. Samtal den 7 maj 2004.

Elna Johannesson, skuldrådgivare Kristianstad kommun. Samtal den 7 maj 2004.

Louise Pihl, teamledare för skuldsaneringsteamet vid KFM i Skåne län. Samtal den 7 maj 2004.

Rolf G Larsson, lagman vid Kristianstad tingsrätt. Samtal den 13 maj 2004.

Bilaga 1

Skatteverkets norm för normalbeloppet år 2004⁶⁸

Normalbelopp år 2003	kr/mån
Ensamstående	4 152
Makar och sambo tillsammans	6 859
Barn t o m det år barnet fyller sex år	2 203
Barn fr o m det år barnet fyller sju år	2 535

Med makar jämställs kvinna och man som bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden och två personer som bor tillsammans i ett homosexuellt förhållande.

Hemmavarande barn är sådant barn som en skuldsatt eller sammanlevande make eller sambo är skyldig att försörja enligt föräldrabalken. Andra hemmavarande barn beaktas inte vid beräkning av normalbeloppet. Detta innebär att ett vuxet barn som bor hemma inte räknas in⁶⁹.

⁶⁸ <http://www.skatteverket.se>

⁶⁹ KOV, Budgetrådgivning för skuldsatta s.150

Praktiska råd till gäldenären när betalningssvårigheter uppstår

Nedan följer olika förslag/modeller för hur månadsbetalningarna för gäldenären kan förändras⁷⁰. Om gäldenären märker att pengar inte räcker till månadens utgifter, är det bättre att försöka göra något direkt i stället för ”att stoppa i huvudet i sanden” och tro att problemen kommer att lösa sig.

Det går att använda de olika ”förslagen” var för sig eller i kombination.

1. Gör en avbetalningsplan

Den gäldenär, som fått en faktura på ett större belopp än han av någon anledning kan betala på förfallodagen, kan försöka få ett avtal med borgenären om att få betala skulden i delposter. Det är bättre för både gäldenär och borgenär att dela upp skulden istället för att bara låta bli att betala.

2. Minska amorteringarna

Gäldenären kan begära lägre amortering varje månad för att få en lägre månadskostnad. Nackdelen med det är att det tar längre tid innan lånet är betalt och totalkostnaden för lånet blir högre. Ett annat alternativ är att begära total amorteringsfrihet under en viss period.

3. Minska eller frys räntesatsen

Om räntekostnaden äter upp större delen av betalningsutrymmet, kan en utväg vara att förhandla fram en lägre räntesats eller att frysa räntan till noll procent. Beroende på under hur lång tid betalningssvårigheterna beräknas bestå bestämmer man räntan. Om gäldenären inte är i behov av lägre månadsbetalningar men vill bli skuldfri så fort som möjligt, kan istället försöka öka amorteringarna.

4. Ta ett saneringslån

Ett saneringslån ersätter flera gamla skulder med ett enda nytt lån med förmånligare ränta och/eller kortare amorteringstid. Fördelarna med ett enda lån är att skulderna blir billigare och/eller kan betalas snabbare. Dessutom är det lättare för gäldenären att bara ha en borgenär att betala till.

⁷⁰ KOV, a.a. s.80ff

5. Amortera först kapitalskulden och sedan ränteskulden

Varje delbetalning av en skuld består av såväl avgifter, ränta som amortering. Om gäldenären gör en uppgörelse med borgenären som innebär att hela månadsbetalningen utgörs av amortering tills kapitalskulden är betald och först därefter betalar ränteskuld så blir totalkostnaden för lånet lägre. Detta förutsatt att gäldenären inte behöver betala ränta på ränta.

6. Ackord

Ett ackord innebär att gäldenären får skulderna efterskänkta till en viss del mot att han betalar det som återstår på en gång vid uppgörelsen.

Offentligt ackord finns reglerat i ackordslagen. En ansökan om offentligt ackord görs till TR, som kan tvinga en minoritet av borgenärerna att gå med på ett ackord som majoriteten godtar. Underhandsackord är den vanligaste formen av ackord för privatpersoner. Det bygger helt på frivillig överenskommelse mellan gäldenär och borgenär.

Om en gäldenär erbjuder ett ackordslikvidlån (=ett nytt lån) i en bank som han redan har en skuld till kan det vara rimligt att ingen nedskrivning görs av bankens fordran. Om en borgenär sedan själv erbjuder sig att avstå en större del av sin fordran kan det naturligtvis accepteras.

7. Betalningsplan med nedskrivning

En betalningsplan med nedskrivning är en variant på ackord som en gäldenär kan försöka få igenom när den skuldsatte inte har möjlighet att få fram en ackordslikvid. Förslaget till borgenärerna går ut på att inom ramen för betalningsutrymmet erbjuds de varje månad en betalning på skulderna i proportion till skuldernas storlek.

Enda skillnaden på detta betalningssätt och ackord, är att ackord innebär att borgenärerna får skulden reglerad på en gång, medan nedskrivning med hjälp av en betalningsplan betyder att borgenärerna får sina pengar successivt under betalningsperioden.

8. Personlig konkurs

En fråga som en hårt skuldsatt gäldenär kan ställa sig som varken lyckats med en frivillig uppgörelse med borgenärerna eller med stöd i lagen är, om det är en utväg att gå i konkurs? Tanken är då, att efter konkursen skrivs skulderna av. Skulderna försvinner dock inte när en privatperson går i konkurs. Gäldenären svarar fortfarande efter konkursen för hela det kvarstående skuldbeloppet. Med konkursbeslutet i hand kan han möjligen därefter begära sanering med stöd i lagen.

Samtalsguide

Kristianstad kommuns skuldrådgivare

- Hur många ansökningar/år har Ni haft under de senaste fyra åren?
- Hur många av dessa har gått igenom i steg ett?
- Hur upplever gäldenären steg ett?
- Vad hjälper Ni gäldenären med? Hur går Ni tillväga?
- Vilket stöd och vilken hjälp har Ni i Ert arbete?
- Hur lång är väntetiden för gäldenären för att få hjälp i steg ett?
- Har Ni något samarbete med KFM?
- Har Ni några förslag på andra modeller för att eventuellt få ett effektivare arbetssätt?
- Hur fungerar kontakten med borgenärerna?
- Hur upplever Ni borgenärernas vilja att gå med på skuldsanering?

KFM i Skåne län

- Hur många ansökningar/år har Ni fått under de senaste fyra åren?
- Hur många av dessa har gått igenom i steg två?
- Hur upplever gäldenärerna steg två?
- Vad hjälper Ni gäldenärerna med? Hur går Ni tillväga?
- Vilket stöd och vilken hjälp har Ni i Ert arbete?
- Hur lång är väntetiden för gäldenären för att få hjälp i steg två?
- Har Ni något samarbete med kommunens skuldrådgivare?
- Vad anser Ni om att få möjlighet att kunna/få besluta om tvingande skuldsanering?
- Hur fungerar kontakten med borgenärerna?
- Hur upplever Ni borgenärernas vilja att gå med på skuldsanering?

Borgenär/Kristianstad Sparbank

- Hur många ansökningar/år om skuldsanering har Ni haft under de senaste fyra åren?
- Hur många av dessa ansökningar har banken i egenskap av borgenär beviljat i
 - a) steg ett?
 - b) steg två?
 - c) tvingande skuldsanering?
- Har bankens kreditgivning påverkats sedan skuldsaneringslagen trädde i kraft 1 juli 1994?
- Tar banken del av de rättsfall ifrån HD som utgör prejudikat? Har eventuella åtgärder gjorts, t ex ändring i de avtal som gäldenär och borgenär skriver vid ett lån?
- Hur ser banken på den tvingande delen av lagstiftningen där TR bestämmer om gäldenären ska erhålla skuldsanering eller inte, oavsett vad borgenären tycker?
- Hur har utvecklingen varit avseende beviljande av skuldsanering från den 1 juli 1994 och fram till nu? Mönster? Trender? Tendenser?

Banktjänsteman Susanne Persson, Kristianstad Sparbank

Antalet ansökningar om skuldsanering följer till stor del konjunkturutvecklingen i landet. När det råder ett lågt ränteläge blir lånen billiga och de allra flesta klarar av att betala ränta och amortering efter uppgjord betalningsplan. När konjunkturen vänder blir förhållandena de motsatta. Under de senaste 4 åren har räntan sjunkit successivt vilket medfört att det inte varit så många ansökningar.

Kristianstad Sparbank för ingen officiell statistik på antalet ansökningar per år, men tror att det ligger på ca 50 st per år och utav dessa kommer 25 st ifrån kommunens skuldrådgivare. I första hand vill banken försöka nå egna uppgörelser med gäldenären och t ex lämna amorteringsfrihet under sex månader och på så sätt försöka reda ut situationen för gäldenären. En förutsättning för att detta ska lyckas är att gäldenären i stort sett bara har en borgenär. Utav de ca 50 ansökningar som kommit in år 2003 är det ca 15 st som beviljats skuldsanering i steg två. Hittills i år har två st gäldenärer beviljats skuldsanering, fem st är ännu ej fastställda och en ansökan har lett till avslag i steg två. Ett ärende är på väg till tvingande skuldsanering.

Bankens kreditgivning har inte påverkats sedan lagen trädde i kraft. Däremot har de fått förfinade system för kontroll av den blivande låntagaren före det att krediten beviljas. Först görs en internkontroll som bygger på ett poängsystem beroende på vilka skulder personen ifråga har, om det finns sparmedel, fonder mm och naturligtvis hur tidigare eventuella krediter är skötta. Varje person erhåller i utgångsläget en poängsumma, låt oss säga 50 poäng. Sedan ger varje affärskontakt upphov till antingen plus- eller minuspoäng. Därefter görs en extern kontroll med hjälp av Upplysningscentralens register. Hamnar den totala poängsumman t ex under 20 poäng får kunden avslag på sin kreditansökan. I samband med kreditansökan görs det också upp en budget för familjen för att se om det finns förutsättningar för att klara av krediten. Det ska finnas 6000 kr/månad och vuxen och 2000 kr/mån och barn över i budgeten när boendekostnaden (=dvs. bostadslån inkl amortering och driftskostnader) är betald för att krediten ska beviljas. En familj med två vuxna och två barn skall alltså ha 16 000 kr över att leva av per månad.

Utgångsläget vid beviljandet av krediten är att gäldenären är frisk och har ett fast arbete. Sedan kan det inträffa olika oförutsägbara händelser i gäldenärens liv som påverkar förmågan att betala tillbaka. Detta går dock inte att förutsäga så detta kan banken inte lägga in i bedömningen vid kreditgivningen.

När det kommer in en ansökan om skuldsanering till banken tittar de på följande saker vid ärendets prövning:

- vilken bostadskostnad gäldenären har
- vilken försörjningsplikt som råder och hur de närmaste åren verkar bli
- hur skulderna har uppkommit (brottslig verksamhet)
- hur gamla skulderna är
- familjens totala inkomster och vilka tillgångar det finns
- vilka resekostnader till och från arbetet gäldenären har

Banken tycker att det är svårast att bedöma försörjningsplikten. I förbehållsbeloppet har gäldenären rätt till ett visst belopp per barn så länge barnet går i skolan. Hur länge kommer barnet att gå i skolan? Det normala är tills barnet fyller 19 år, men det finns någon enstaka som slutar vid 16 års ålder och det finns även de som av olika anledningar går till de är 20 år eller äldre.

Banken tycker själva att de för det mesta är positiva och beviljar de ansökningar om skuldsanering de får in. En anledning till att de motsätter sig förslaget kan vara bristande uppgifter i ansökan. En annan anledning kan vara om en gäldenär helt plötsligt slutar att betala ifrån att tidigare ha skött sina åläggande mot banken till fullo. Här vill banken kontrollera omständigheterna noggrannare innan de beviljar en skuldsanering. En tredje anledning kan vara om krediten nyligen är omskriven. I det fallet avslår banken ansökan på grund av krediten inte är tillräckligt gammal. Enligt SSL ska en skuld vara minst tre år och det kan den ju inte vara om krediten nyligen är omskriven och skuldbördan precis har ökat.

Det har inte gjorts några speciella förändringar i de avtal som skrivs mellan gäldenär och borgenär med tanke på HD: s prejudicerande domar. Någon enstaka fortbildningskurs kan ibland bli aktuell, men det är inte något som är speciellt vanligt.

När skuldsaneringsansökningen når steg tre sker en förhandling vid TR. Banken är positiv till dessa förhandlingar. De tycker att de får gehör för sina synpunkter och även att det i viss mån kan tas hänsyn till deras argument före dess att lagmannen tar det slutgiltiga beslutet.

Banken tycker att det rent allmänt blivit en generösare syn på beviljandet av skuldsanering. När lagen kom bedömdes de olika ärendena mycket restriktivt, medan det nu är betydligt

lättare. Banken uttrycker det som ”att nu går mer eller mindre vad som helst igenom”. Exempel som kom fram var:

- Enligt lagen får skulderna ej ha uppkommit genom brottslig verksamhet. Vid bedömningen idag är det inte av avgörande betydelse. Även ekonomiska brott kan idag ingå i en tvingande skuldsanering
- Skulderna bör enligt lagstiftningen vara tre – fyra år innan det kan bli aktuellt med skuldsanering. Den tidsaspekten är inte lika noggrann längre.
- Enligt lagen får gäldenären ej lämna oriktiga inkomstuppgifter vid ärendets bedömning. Det är inte heller längre av avgörande betydelse. Det finns ärenden som gått igenom där gäldenären har en icke angiven extrainkomst.

Banken är också kritisk till att de inte får uppgifter om förändrade förhållanden, t ex förändrad inkomst hos gäldenären. Bankerna får enligt lag ej heller meddela varandra om uppgifter som kommer till deras kännedom. Detta gör totalt sett att det är ytterst svårt för borgenärerna att skaffa underlag för att kunna gå in och begära omprövning av ett beslut.

För att klara av att leva på existensminimum under fem år tycker banken att det bör finnas lite extra utrymme i den budget som räknas fram. Vid beräkning av betalningsutrymmet finns det möjlighet att lägga in en buffert för oförutsägbara utgifter. Problemet ligger i att synen på hur stor denna buffert ska vara varierar mycket i landets olika delar. Den varierar från 800 kr ner till 0 kr per person och månad. I Skåne är den ca 400 kr per person och månad. Om en handläggare på banken får en ansökan i sin hand med en buffert på 800 kr per person och månad blir det utan minsta tvekan avslag. De tycker en acceptabel nivå är ca 300 kr per person och månad.

Samarbetet med kommunens skuldrådgivare och KFM är dålig. Det händer någon enstaka gång att skuldrådgivarna ringer upp banken för att diskutera gäldenärens situation. KFM hör däremot aldrig av sig.

Bilaga 5

Skuldrådgivare Anders Rooth och Elna Johannesson Kristinastad kommun

I kommunen förs ingen officiell statistik över antalet ansökningar avseende skuldsanering som kommer in varje år. Skuldrådgivarna för egen statistik och anger att det kommer in ca 320 ärenden per år. Dessa ärenden avser all form av budgetrådgivning. Utav dessa är det ca 15 ärende per år som leder till skuldsanering i steg ett.

Gäldenären upplever steg ett som väldigt pressande och jobbigt. Försök till att starta en intresseförening har gjorts där tanken var de som hamnat i samma situation skulle kunna träffas och stötta varandra. Föreningen kom dock aldrig igång då många upplever en oerhörd skam i det som inträffat och inte vill ”visa upp sig” för andra människor, inte ens de som är i samma situation.

Skuldrådgivarnas huvudsakliga arbetsuppgift är att hjälpa människor som hamnat i ekonomiska svårigheter. För att kunna hjälpa gäldenären på rätt sätt är det viktigt att gäldenären tar fram all information som finns om skulderna, dvs. hur stora de är, vilka borgenärerna är, vad pengarna använts till osv. Här upplever skuldrådgivarna det som väldigt svårt att få fram alla papper. Många människor upplever det som oerhört skamfullt att visa upp sitt ekonomiska misslyckande. Det är dock en förutsättning för att skuldrådgivarna ska kunna arbeta vidare. Skuldrådgivarna anger också att just den här delen kan ta väldigt lång tid. Pappren måste fram, så det får ta den tid det behöver tills gäldenären känner sig mogen och redo att få fram allt material.

Därefter räknar skuldrådgivaren fram ett betalningsutrymme och dessa pengar fördelas mellan borgenärerna i förhållande till skuldernas storlek. Förslaget skickas till berörda borgenärer vilka antingen kan acceptera eller förkasta förslaget. Många förslag förkastas. En kategori utav borgenärer som konsekvent säger nej, dessutom ofta utan motivering, är finans- och inkassobolagen. De förslag som innehåller ett noll-bud, dvs. där det inte finns något betalningsutrymme går aldrig heller igenom i steg ett. Här blir det alltid fråga om att skuldrådgivaren hjälper gäldenären att skicka en ansökan till KFM för behandling i steg två. Skuldrådgivarna påpekar också att det är viktigt att undersöka så att skulden inte är preskriberad. En privat skuld preskriberas efter tre år och ska således därefter inte ingå i en eventuell skuldsanering.

I Kristianstads kommun är väntetiden två – tre veckor för att få träffa en skuldrådgivare.

Till stöd i sitt arbete har skuldrådgivarna ett dataprogram, HEP vilket står för hushållsekonomiskt program. Därutöver är de medlemmar i en förening, BUS som betyder Budget- och skuldrådgivarnas förening. Denna förening anordnar seminarier en gång per år där aktuell information och möjlighet att träffa kollegor ges.

Skuldrådgivarna i Kristianstad har utarbetat en modell som bygger på ett lösningsinriktat arbetssätt. Det innebär ett arbetssätt där fokus ligger på att finna lösningar och söka efter möjligheter att förändra ett beteende i positiv riktning. För många gäldenärer gäller det att förändra hela sitt förhållningssätt till pengar. Det är oerhört viktigt att gäldenären själv inser att en förändringsprocess endast kommer att lyckas om han är inställd på att han verkligen vill förändra sin situation. Alla förslag måste komma ifrån gäldenären själv. Dessutom är det viktigt att även barnen i familjen deltar i de fall de bor hemma och är beroende av familjens ekonomi på ett eller annat sätt. För att stärka det ofta dåliga självförtroendet måste skuldrådgivarna ta alla tillfällen i akt som finns för att ge positiv kritik när gäldenären gör ett framsteg i processen. Detta arbetssätt tycker skuldrådgivarna i Kristianstad har hjälpt dem i deras arbete.

Skuldrådgivarna har inget samarbete med KFM.

Kontakten med borgenärerna sker via skriftlig dokumentation. Det är ytterst sällan de pratas vid per telefon. Skuldrådgivarna upplever borgenärerna som negativa till uppgörelser i steg 1. I stället för den rekommenderade tiden på fem års avbetalning på skulden som råder enligt lag vill borgenärerna gärna ha sex -sju år istället. Anledningen till det är enligt skuldrådgivarna att sannolikheten för dem att få tillbaka sina pengar blir större när avbetalningen läggs på längre tid.

Enligt kommunens skuldrådgivare ser en vanlig skuldsaneringsgäldenär ut enligt följande:

- kvinna
- borgensåtagande i samband med näringsverksamhet
- företaget i konkurs och skulderna kvar

Storleken på skulden har i princip ingen betydelse. Det finns personer som enbart uppbär pension som erhållit skuldsanering för en skuld på 40 000 kr. Bedömningen gjordes att kvalificerad insolvens förelåg och då kan skuldsanering komma ifråga.

I ett annat fall köpte en familj en fastighet för ca 1,3 miljon kronor. När familjen bott i fastigheten i nio år blev pappa i familjen arbetslös. Detta ledde till att de blev tvungna att sälja fastigheten. I samband med försäljningen upptäckte besiktningsmannen att de bärande delarna var ruttna och detta fick familjen bekosta renovering utav före försäljning. Stora svårigheter med att sälja fastigheten uppstod samtidigt som värdet på fastigheter hade sjunkit markant. Detta ledde sammantaget till att de fick sälja för 600 000 kr. Trots att de amorterat en del på skulden så hade de tvingats ta nya lån i samband med renoveringen och detta ledde till en kvarstående skuld på fastigheten på 1,1 miljon kronor.

När familjen lämnade in en ansökan om skuldsanering var pappa i familjen fortfarande arbetslös och mamma i familjen studerade. De fick avslag på sin ansökan pga att sjukskrivning och studier utgör ingen grund för att deras ”dåliga” ekonomiska situation kommer att bestå. Nu har pappa i familjen blivit sjukpensionär och erhåller sjukbidrag och en ny ansökan ska lämnas in endera dagen.

Teamledare Louise Pihl KFM i Skåne län

På KFM förs statistik över hur många ansökningar om skuldsanering som kommer in per år och hur många utav dessa som beviljas.

Ansökningar per år		
	i Skåne län	i hela landet
År 2000	551	3520
År 2001	527	3176
År 2002	529	3274
År 2003	589	3195

Av siffrorna framgår att antalet ansökningar är ganska jämnt. Dock har det skett en ökning i Skåne län under år 2003 medan det skett en minskning totalt sett i landet. Här finns enligt Louise Pihl ingen dokumenterad anledning till detta utan det finns bara spekulationer. En spekulation kan vara att det kommit till fler gäldenärers kännedom att möjligheten till skuldsanering finns. Marknadsföringen i media har haft större effekt i Skåne än i övriga Sverige.

Tendensen för år 2004 är att inflödet av ärenden i Skåne län ökar. Så här långt i år har det kommit in 35 - 40 ärenden mer än vid samma tidpunkt i fjol. I landet totalt sett är det motsatt situation, dvs. antalet ärenden sjunker.

Det går även att få fram statistik på hur många av ärendena i Skåne län som gått igenom i steg två och beviljats skuldsanering och hur många som har överlämnats till TR i steg tre⁷¹. Här framgår att det varit en ökning av ärenden som gått igenom både i steg 2 och som överlämnats till TR i steg tre från år 2000 till år 2002. Även här är det enbart spekulationer enligt Louise Pihl som utgör anledningen till ovanstående siffror. Dels kan det bero på vilka gäldenärer som har sökt, vilken typ av skulder de har, hur många borgenärer som är inblandade mm och dels kan det bero på att det är lättare att få igenom en skuldsanering nu än tidigare.

⁷¹ Bilaga 8

KFM genomför kontinuerligt enkäter med gäldenärerna för att få en uppfattning om hur de upplever sin situation. En del har valt att vända sig till kommunens skuldrådgivare för att få hjälp och upplever denna tid som oerhört värdefull och lärorik. Det finns de som väljer att gå hos skuldrådgivarna i flera år innan de är mogna för att gå vidare. Många utav dem som erhåller ett ”nej” i steg ett ser det inte som något misslyckande.

Gäldenären får ingen hjälp och inget stöd av KFM. KFM tar endast emot deras färdigifyllda ansökan. Det finns oroliga gäldenärer som ringer upp KFM för att ställa frågor och dessa får de naturligtvis svar på. Någon personlig kontakt i form av att KFM träffar gäldenären är det aldrig fråga om. All personlig kontakt och all hjälp med ifyllandet av ansökningshandlingar står kommunens skuldrådgivare för.

Till sin egen hjälp har KFM utöver personligt stöd i andra personer på myndigheten som arbetar med samma sak, dataprogram och mallar av olika slag. Dessa hjälpmedel är till stor nytta. Däremot är det dåligt med fortbildning inom området.

I Skåne län behandlas ärendena ganska snabbt. Väntetiden är tre – fyra veckor.

Det sker ett visst samarbete med kommunens skuldrådgivare i det förberedande arbetet som sker med varje ärende. KFM gör dock en egen utredning i varje ärende på grundval av de siffror som antingen gäldenären själv angivit eller som skuldrådgivarna har plockat fram.

Däremot är kontakten med borgenärerna inte så omfattande. Viss skriftlig kommunikation kan förekomma och borgenärerna inkommer med bevakning av ärendet när skuldsanering är beslutad.

KFM tycker att borgenärerna är rätt så positiva till att bevilja skuldsanering. I steg två accepterar borgenärerna ca 60 % av de ansökningar de får in.

KFM är av den uppfattningen att det är lättare att erhålla skuldsanering nu än när lagen kom 1994.

Den utredning som pågår innehåller ett förslag om att KFM ska få fatta beslut om tvingande skuldsanering. Det blir enligt Louise Pihl enklare för alla parter och ärendena kommer att gå mycket snabbare att behandla. I dagsläget beslutar TR i 96 – 98 % av fallen i steg tre i linje med det som KFM kommit fram till i sin utredning i steg två.

Enligt KFM ser en vanlig skuldsaneringsgäldenär ut enligt följande:

- f.d. näringsidkare som sysslat med fastighetsaffärer
- månadslönen är < 15 000 kr
- bor i lägenhet
- något fler kvinnor än män
- 40 – 60 år
- skuld på 500 000 kr

I den ovan nämnda utredning som KFM gör i varje enskilt ärende räknar de ut ett betalningsutrymme. Här finns möjlighet att lägga in en buffert för oförutsägbara utgifter. En rimlig nivå på denna anser Louise Pihl vara 250 – 300 kr. Denna summa är vad KFM i Skåne län arbetar efter.

Lagman Rolf G Larsson Kristinastad Tingsrätt

Det pågår kontinuerligt utredningar om SSL och dess tillämpning. Den senaste i raden av utredningar har lagman Rolf G Larsson vid Kristianstads Tingsrätt fått i uppdrag av regeringen att göra. Hans uppdrag innebär att han ska se över den nu 10 år gamla skuldsaneringslagen och föreslå förbättringar.

Utöver ett kort samtal per telefon med honom, har jag läst en artikel i Kristianstadsbladet publicerad den 24 april 2004 där han i korta ordalag presenterar ett utav sina förslag till lagändring. Förslaget publicerades för första gången vid ett seminarium för kommunala budget- och konsumentrådgivare i Malmö och möttes av stort motstånd.

Ett av budskapen i Rolf G Larssons förslag är att han vill förenkla för den enskilde gäldenären och ta bort kravet på att de frivilligt ska nå en överenskommelse med sina fordringsägare. De brev som gäldenären är skyldig att skicka till sina borgenärer i steg ett är ofta meningslösa eftersom borgenärerna ofta säger nej i ett initialt skede av ärendet. Ärendet lämnas då vidare till KFM.

Ett annat budskap är att KFM ska få möjlighet att besluta om tvingande skuldsanering med samma verkan som TR har idag. Möjligheten att överklaga ska finnas kvar. Överklagandet ska då göras till TR. När någon borgenär idag väljer att motsätta sig ett skuldsaneringsförslag som t ex kommer ifrån KFM, räcker det med att säga nej. Detta ska ändras såtillvida att motsätta sig ett förslag måste följas av en noggrann motivering till varför man motsätter sig förslaget. Här tror Rolf G Larsson att en del borgenärer inte kommer att ”orka” motivera sitt ställningstagande ordentligt, vilket innebär att det uppgjorda skuldsaneringsförslaget kommer att gå igenom. Allt detta sammantaget anser Rolf G Larsson förenklar och förkortar behandlingen av ärendena och förhoppningsvis gynnar det både den enskilde gäldenärens ekonomi och samhällsekonomin i stort med kortare och snabbare handläggning.

En utav anledningarna till de protester ifrån de kommunala budget- och konsumentrådgivarna som framkom i Malmö var att de skulle bli utan arbetsuppgifter. Eftersom det är ett politiskt beslut i varje kommun att anställda kommunala rådgivare var de rädda för att de skulle bli utan arbetsuppgifter. Detta är inte alls Rolf G Larssons avsikt med förslaget. Han anser att

budgetrådgivarna har en stor funktion att fylla när det gäller att hjälpa dagens konsumenter med allmän budgetrådgivning. Efter ett skuldsaneringsbeslut kan det också behövas stöd och rådgivning för att få ordning på ekonomin. Vissa kommuner, som t ex Stockholm, har väntetider på upp till ett år för att komma i kontakt med kommunens budget- och konsumentrådgivare och detta anser han vara oacceptabelt lång väntetid.

Enligt tidningsartikeln ska Rolf G Larsson lämna fram sitt betänkande till regeringen i juni.

Vid telefonsamtalet med honom sade han att han skulle presentera sitt förslag för justitieministern den 10 augusti 2004.

Vid samtalet med honom var han i övrigt väldigt förtegen om vad betänkandet skulle innehålla. Han ville inte avslöja något ytterligare utan hänvisade till presentationen den 10 augusti 2004.

Riksstatistik ifrån KFM

År	Avslutade mål	Bevilj.skuldsan.	Överlämn. Till TR	Avvisn./Avskrivn./Avslag
2003	3103	1205	566	1332
2002	3496	1289	437	1473
2001	4212	1518	1068	1626
2000	3538	1337	760	1441

Statistik ifrån Skåne län

År	Avslutade mål	Bevilj.skuldsan.	Överlämn. Till TR	Avvisn./Avskrivn./Avslag
2003	539	206	98	235
2002	635	257	163	215
2001	643	210	162	271
2000	508	155	91	262

Tabell 1

Riksstatistik ifrån KFM

År	Mål överlämn. till TR	Bevilj. Skuldsan i TR
2003	566	499
2002	774	813
2001	1068	890
2000	760	539

Statistik ifrån Skåne län

År	Mål överlämn. till TR	Bevilj. skuldsan. i TR
2003	98	96
2002	163	174
2001	162	131
2000	91	59

Tabell 2

⁷² <http://www.skatteverket.se/kronofogden.skusan>